

Iz sveta tišine

Letnik XXXX, št. 6-7, junij-julij 2019 | ISSN 1318-139

**Na posvetu Znakovni jezik za vse
v Državnem svetu RS predsednik Državnega zbora RS
podprl vpis znakovnega jezika v ustavo**

**Izzivi in priložnosti Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije
predstavljeni na seminarju**

**Generalna skupščina Evropske zveze gluhih
je letos potekala v Bukarešti**

Obvestilo uredniškega odbora

Pred vami je dvojna, junijsko-julijska številka glasila Iz sveta tišine, v kateri boste našli zanimivosti iz življenja gluhih, naglušnih, gluhoslepih in oseb s polževim vsadkom. V prejšnji številki smo objavili pomembne novice o aktualnih dogodkih in projektih, predvsem pa najpomembnejšo informacijo, da je vlada predlagala uvrstitev slovenskega znakovnega jezika v slovensko ustavo in predlog poslala v obravnavo Državnemu zboru RS. V glasilu smo opozorili tudi na nedopustno zaračunavanje namestitve slušnega aparata oskrbovancem v domovih za starejše in protestno pismo poslali tudi pristojnim ustanovam. Tokratno številko glasila posvečamo 40-letnici razvoja slovenskega znakovnega jezika, v luči katere sta 23. 5. 2019 Državni svet RS in Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije skupaj pripravila posvet z naslovom Znakovni jezik za vse. Ob tej priložnosti glasilo vsebuje tudi posebno prilogo. V glasilu najdete poleg rednih rubrik tudi številne koristne in zanimive informacije.

Vljudno vas vabimo, da soustvarjate naše glasilo Iz sveta tišine. Svoje prispevke s priloženimi fotografijami pošljite na e-naslov: urednistvo.ist@zveza-gns.si.

Če se vam zdi naše glasilo zanimivo in ga želite brezplačno prejemati, nam pišite na e-naslov: urednistvo.ist@zveza-gns.si ali pa svoje ime, priimek ter naslov sporočite na naslov: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Drenikova 24, 1000 Ljubljana.

Glasilo IST je dosegljivo tudi v virtualni obliki, na naslovu: www.zveza-gns.si.

Uredništvo

Izdajo in tisk glasila sofinancirata Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji (FIHO) ter Ministrstvo za kulturo. Stališča Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije ne izražajo stališč FIHO.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Pošiljanje pisnega in slikovnega gradiva za glasilo IST

Prijazna spodbuda našim piscem

BESEDILNE DATOTEKE

Besedila naj bodo napisana v računalniškem programu Word. Besedila, poslana v programu PDF ali skenirana, bomo zavrnil, z izjemo vabil, diplom, dopisov, priznanj itd.

SLIKOVNE PRILOGE

Pri fotografiranju je za objavo dobre fotografije treba upoštevati naslednje nastavitve na posameznih napravah: če so digitalne fotografije posnete s fotoaparatom, izberite nastavitve kakovosti slike HQ (3072 x 2304) ali SHQ (3072 x 2304).

Nekateri profesionalni fotoaparati imajo za nastavitve kakovosti slike črko L (Large). Tovrstne fotografije so običajno v formatu .jpg, kar ustreza zahtevam našega glasila. Če pošiljate skenirane predloge, resolucijo (kakovost slike) nastavite na 300 dpi, širina pa naj bo vsaj trinajst centimetrov. Tako skenirano predlogo shranite v formatu jpg. Če nimate kakovostnega optičnega bralnika, vam priporočamo, da nam v uredništvo pošljete izvirno predlogo. Fotografije, ki ste jih naložili s svetovnega spleta, naj imajo ločljivost vsaj 1200 x 900 točk, datoteka pa naj bo velika vsaj 440 KB.

Fotografije ne smejo biti prilepljene v Wordov dokument, ampak jih pripnite k svoji elektronski pošti.

Fotografije in besedila, ki ne ustrezajo navodilom, bomo prisiljeni zavrnil oziroma jih objaviti brez fotografij.

Nekatero pomembne informacije iz časopisa pripravljamo tudi v slovenskem znakovnem jeziku (SZJ). Pri nekaterih člankih v glasilu Iz sveta tišine boste našli QR-kodo in z nameščeno aplikacijo Slovar SZJ si boste lahko članek ogledali na mobilnih napravah v obliki videoposnetka v SZJ. Bralnik QR-kode je dostopen na aplikaciji slovarja SZJ. Navodila za prenos aplikacije in uporabo QR-kode so napisana na strani 31. Ker so videoposnetki namenjeni gluhim uporabnikom SZJ, niso opremljeni z zvokom. Želimo vam prijetno branje.

Uredništvo

Izdajatelj: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Drenikova 24, Ljubljana, telefon: 01/500 15 00, telefaks: 01/500 15 22 **Spletna stran:** www.zveza-gns.si **Urednik:** Adem Jahjefendić, urednistvo.ist@zveza-gns.si **Uredniški odbor:** Franc Forštner, Aleksandra Rijavec Škerl, Tine Jenko **Lektorica:** Darka Tepina Podgoršek **Oblikovanje:** ARTMEDIA **Tisk:** Tiskarna DTP. Uredništvo si pridržuje pravico do objave, neobjave, krajšanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s poslanstvom in prostorskimi možnostmi glasila. Mnenja in stališča posameznih avtorjev prispevkov ne izražajo nujno tudi mnenj in stališč uredništva in ZDGNS. Nenaročenih besedil in fotografij ne vračamo. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisnim privoljenjem. Anonimnih prispevkov oziroma prispevkov, ki žalijo čast drugih, ne objavljamo. Glasilo je brezplačno in v javnem interesu, zaradi česar na podlagi 8. točke 26. člena Zakona o davku na dodano vrednost (UL RS št. 89/98) ni zavezano plačilu DDV-ja. Izhaja v nakladi 3.700 izvodov.

Fotografije na naslovnici: Državni svet RS in ZDGNS skupaj organizirala posvet Znakovni jezik za vse; ZDGNS organizirala redni letni seminar z naslovom Strategija razvoja naših organizacij; Generalna skupščina EUD. **Foto:** Sašo Letonja; EUD

Uvodnik

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije (ZDGNS) je praznovala 40-letnico razvoja slovenskega znakovnega jezika, v luči katere sta 23. 5. 2019 Državni svet RS in ZDGNS skupaj pripravila posvet z naslovom Znakovni jezik za vse. Zbrane so uvodoma nagovorili predsednik Državnega zbora RS mag. Dejan Židan, predsednik Državnega sveta RS Alojz Kovšca in predsednik ZDGNS Mladen Veršič.

V prvem delu strokovnega posveta so potekale razprave in predstavitve o umestitvi slovenskega znakovnega jezika (SZJ) v Ustavo RS ter mednarodni primerjavi znakovnih jezikov v Evropski uniji, prikazani so bili pravni vidiki pravic invalidov glede na ustavo in mednarodne konvencije. V drugem delu so bili predstavljeni pomen 40-letnega razvoja SZJ, raziskovanje in izobraževanje razvoja SZJ, razvoj slovarja, literature, didaktičnih pripomočkov, etimološkega slovarja in delo, ki ga je vsa ta leta izvajala ZDGNS. V zadnjem delu posveta je bil poudarek na učinkih SZJ in uporabnikih SZJ kot soustvarjalcih slovenske jezikovne stvarnosti ter na poznavanju SZJ kot eni izmed možnosti sporazumevanja v slovenščini. O SZJ je bil govor tudi v povezavi z Evropsko listino o regionalnih ali manjšinskih jezikih. Posvet se je končal z razpravo in upanjem, da bo SZJ čim prej umeščen v ustavo. Žal pa se posveta kljub povabilu ni udeležil nobeden od predstavnikov Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, ki ima veliko in pomembno vlogo pri uresničevanju pravice do enakopravnega izobraževanja oseb z okvaro sluha v naši državi.

Zveza še naprej ponuja roko sodelovanja. Želimo si, da se ta umestitev čim prej izpelje in da se bodo naši otroci izobraževali o svojem jeziku in v svojem jeziku ter da bo znakovni jezik priznan. Država se bo s tem opravičila za krivice v preteklosti in dosegla nov položaj, je v zaključnih besedah poudaril sekretar ZDGNS Matjaž Juhart.

V ZDGNS kot reprezentativni invalidski organizaciji za gluhe, naglušne, osebe z gluhoslepoto in osebe s polževim vsadkom ob izvajanju posebnega socialnega programa »Usposabljanje za aktivno življenje in delo oseb z okvaro sluha« prirejamo različna predavanja, seminarje, posvete, konference

okrogle mize in delavnice. Tovrstna izobraževanja organiziramo in prilagajamo potrebam naših uporabnikov. V izobraževanja in usposabljanja vključujemo tudi strokovno osebje, ki dela z uporabniki. Dogodki so izvedeni v prilagojenih tehnikah s tehnično opremo in izvajalci, da se zagotavlja dostopnost osebam z okvaro sluha. Na dogodkih uporabnikom in udeležencem posredujemo ključne informacije, usmeritve in znanje ter jih seznanjamo s spremembami zakonodaje, ki pomembno vpliva na življenje, delo in vključevanje oseb z okvaro sluha v družbeno okolje.

Na vsakoletnem izobraževalnem seminarju, ki je letos potekal od 9. in 10. maja 2019, je ZDGNS za vseh trinajst društev, vključenih vanjo, pripravila izobraževanje o skupnem strateškem planiranju in postavitvi kratkoročnih ter dolgoročnih ciljev v zakonodaji. Predstavljeni so bili dosežki organizacije v zadnjih desetih letih pri zagotavljanju individualnih pravic oseb z okvaro sluha.

Na seminarju smo slišali tudi predavanje o izzivih razvijanja in uresničevanje strategij, predstavili so razvoj in delovanje Zavoda Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik ter Klicni center za osebe z okvaro sluha, ki deluje v sklopu zavoda. Udeleženci so lahko aktivno sodelovali s svojimi predlogi, izražali mnenja in predstavljali probleme, s katerimi se srečujejo v vsakodnevnem življenju, pri delu in vključevanju v družbo. V drugem delu seminarja so bili predstavljeni analiza sistemskih sprememb v državi za osebe z okvaro sluha na področju zakonodaje ter pomembni sklepi in ugotovitve Odbora za invalide pri Organizaciji združenih narodov s podarkom na zagotavljanju potreb in pravic oseb z okvaro sluha v Republiki Sloveniji.

Prihodnost je vedno bila in ostaja negotova, zato je pomembno, da skupaj postavimo in začrtamo pot, katere cilj sta še boljša dostopnost in vključenost naših uporabnikov na vseh življenjskih in družbenih področjih, je bila sklepna misel izobraževalnega seminarja.

Adem Jahjefendić, urednik

S sekretarjeve mize

»Uspeh je 99 % neuspeha.« (Soičiro Honda)

Socialno ogroženi v kapacitetah ZDGNS

Na podlagi razpisa ZDGNS so društva prijavila več kot 130 socialno ogroženih, ki smo jim v Počitniškem domu v Kranjski Gori ponudili socialno rehabilitacijo z animacijo, prehrano in programom.

Program za ohranjanje zdravlja socialno ogroženih vodijo gluhe animatorke.

Naročila javnih ustanov v RS glede prilagoditev spletnih strani v slovenskem znakovnem jeziku

ZDGNS redno in obširno seznanja vse javne ustanove v RS o potrebi oseb z okvaro sluha o dostopnosti informacij v njihovem jeziku. Tako se na nas obračajo številne javne ustanove na državni in lokalni ravni, ki jim pomagamo prilagoditi del vsebin na njihovih spletnih straneh v znakovnem jeziku. V dogovoru z naročniki te vsebine predstavimo tudi na naših spletnih straneh www.zveza-gns.si.

Inštitut za slovenski znakovni jezik z oddelki, sekcijami in raziskovalnimi skupinami

Inštitut se je po reorganizaciji preoblikoval v šest oddelkov, v katerih delujejo različne sekcije. Vse zainteresirane, ki jih zanima znakovni jezik in čutijo, da lahko prispevajo svoje znanje in izkušnje, vabimo k sodelovanju in nadaljnjemu razvoju tega področja. V tem trenutku so najdejavnejše sekcije na področju standardizacije kretenj, razvoja didaktičnih gradiv in pravljič, slovnice SZJ, izdaje strokovnih gradiv, etimološkega slovarja, priredbe v znakovni jezik, slovarja SZJ, slovenskega ogrodja kvalifikacij (SOK) ter jezikovnega okvira (CEFR). Za jeseni pa smo načrtali nove smernice za učbenike, priročnike, slovnico in vsebine drugih sekcij.

Skupina za razvoj SZJ

40 let razvoja SZJ na ZDGNS – Zloženko Inštituta za slovenski znakovni jezik

Ob 40-letnici razvoja SZJ smo izdali zloženko in predstavili organiziranost inštituta z oddelki in sekcijami.

Skupščina, seminar in delavnica Evropske zveze gluhih (EUD)

Predsednik ZDGNS Mladen Veršič in strokovni sodelavec ZDGNS Anton Petrič sta na seminarju EUD

Skupščina, seminar in delavnica Evropske zveze gluhih so letos potekali v romunskem glavnem mestu.

pripravila in predstavila organiziranost ZDGNS v Sloveniji ter poudarila ključne dosežke in usmeritve delovanja ZDGNS v prihodnje. Na seminarju EUD so se podobno predstavile vse organizacije v EUD, kar je izredno dobrodošlo za analizo in primerjavo. Usmeritve, primeri dobrih praks in cilji drugih organizacij bodo tudi del strategije dela ZDGNS.

Posvet Državnega sveta RS in ZDGNS Znakovni jezik za vse

ZDGNS je podala pobudo na Državni svet RS, da se v prostorih državnega sveta organizira posvet na temo umestitve slovenskega znakovnega jezika v Ustavo RS. Na posvetu so sodelovali številni politični in strokovni odločevalci, kar je močno obogatilo vpogled na področju SZJ. Posveta so se udeležili številni predstavniki in člani društev ter veliko zunanjih sodelavcev. S tem posvetom smo želeli narediti konkreten korak v smeri umestitve SZJ v Ustavo RS ter poudariti, da je treba primerno skrbeti za SZJ in ga posledično prepoznati na področju izobraževanja ter življenja in dela gluhih uporabnikov SZJ.

Državni svet RS in ZDGNS sta organizirala posvet Znakovni jezik za vse.

Premiera gledališke igre Kekčeve prigode

Gledališka skupina ZDGNS Tihe stopinje je pod taktirko gluhe režiserke Lade Orešnik predstavila novo celovečerno predstavo v znakovnem jeziku.

Igralci gledališke igre Kekčeve prigode z režiserko Lado Orešnik

Popolnoma polna dvorana številnih ljubiteljev gledališča in kulture kaže na to, da so gluhi željni odprtih vrat kulturnih hramov.

Srečanje s predsednikom vlade RS Marjanom Šarcem

Predsednik ZDGNS Mladen Veršič se je kot podpredsednik NSIOS udeležil širšega srečanja s predsednikom vlade, ministrom za šolstvo, strokovnimi sodelavci kabineta vlade in ministrstva na temo delovanja in financiranja invalidskih, humanitarnih in športnih organizacij. Skrb vzbujajo nevarne spremembe zakona, ki ureja financiranje delovanja naših organizacij.

Jadranje za osebe z okvaro sluha – Jadralni klub Pirat in Športna zveza gluhih Slovenije

Jadralni klub je kot pilotni projekt za morebitno nadaljnje sodelovanje omogočil usposabljanje jadrnanja za manjšo skupino gluhih in naglušnih. Jadralni klub bo brezplačno omogočil opremo in strokovno usposabljanje, ki bo udeležencem omogočil spoznavanje tega zelo lepega športa – jadrnanja.

Jadralni klub Pirat je omogočil usposabljanje za jadrnanje osebam z okvaro sluha. Foto: Luka Sototek

ZDGNS in hrvaška gledališka skupina Dlan s predstavo Kaj pravi?

ZDGNS je povabila uspešno gledališko skupino iz Zagreba, ki je za vse naše člane društev pripravila

Prizor iz video-gledališke predstave Kaj pravi?

video-gledališko predstavo Kaj pravi? Predstava govori o komunikacijskih problemih med slišječimi in gluhihimi osebami ter pripomore k procesu inkluzije ljudi z različnimi oblikami invalidnosti.

TV Slovenija in volitve v Evropski parlament v znakovnem jeziku

TV Slovenija je posebne oddaje opremila s tolmačenjem v slovenski znakovni jezik. Vse oddaje so bile dostopne tudi na posebnem portalu RTVSLO Dostopno.si.

Evropske volitve 2019 v znakovnem jeziku

Seminar ZDGNS 2019 – Logarska dolina: Strategija dela 2019–2029

Vsako leto se predsedniki društev ter strokovni sodelavci na ZDGNS in v društvih sestanemo in obravnavamo določene teme. Osrednja tema letošnjega seminarja je bil pregled dela v obdobju 2009–2019 ter obravnava vseh aktualnih zadev v življenju in delu vseh naših uporabnikov, da bi zapisali usmeritve strategije dela za novo obdobje 2019–2029. Pri zasnovi strategije sodelujejo člani UO ZDGNS, društva in predsedniki društev, odbora za gluhe in naglušne na ZDGNS in združenja tolmačev, pri čemer upoštevamo usmeritve iz EUD in

Udeleženci seminarja ZDGNS Strategija dela 2019–2029

WFD ter EFHOH in IFHOH. Ob tem smo pregledali še Konvencijo OZN ter poročila v zvezi s tem, teoretično strateško planiranje pa nam je predstavila strokovnjakinja z ekonomske fakultete. V prihajajočem času se bo na podlagi vseh predlogov izoblikoval strateški dokument usmeritev dela na področju zakonodaje in izvajanja posebnih socialnih programov naših organizacij.

Izjava ZDGNS s podporo WFD in IFHOH o samodejnim prepoznavanju govora in podnaslavljanju Evropske volitve 2019 – Dostopnost do informacij in komunikacij za osebe z okvaro sluha

ZDGNS je kot reprezentativna invalidska organizacija za vse štiri kategorije oseb z okvaro sluha pozvala državo, medije, politične stranke in druge, da svoje dejavnosti prilagodijo tudi osebam z okvaro sluha. Brez teh dostopnih informacij in komunikacij je vključevanje v družbene, politične in druge procese močno oteženo in ne pripomore k enakopravnemu vključevanju. Za enakovredno vključevanja oseb z okvaro sluha je potrebno, da so vse informacije sproti in v realnem času podnaslovljene. S tem so zaščitene tudi pravice oseb z okvaro sluha.

ZDGNS prilagaja vsebine spletnih strani javnih ustanov v slovenski znakovni jezik.

Vloga za javni interes ZDGNS na treh ministrstvih

ZDGNS je v skladu z zahtevo na tri različna ministrstva podala vlogo za javni interes. Že v preteklosti je imela od treh ministrstev ta soglasja, tokrat pa jih je bilo treba na vsako ministrstvo vložiti posebej. Te vloge morajo v določenem roku podati tudi vsa društva ZDGNS.

Zaključek tečaja SZJ 4 in preostalih raziskovalnih skupin na ZDGNS

Junija se končujejo različni tečaji in izobraževanja na ZDGNS in se nadaljujejo v jesenskem času. Praksa je pokazala, da interesa po tovrstnih tečajih

med poletnimi meseci ni, zato se v tem vmesnem času začasno prekinejo in nadaljujejo jeseni.

Napoved dveh dogodkov: 60. mednarodni dan gluhih in 5. dan slovenskega znakovnega jezika

V soboto, 21. 9. 2019, bomo v Celju praznovali 60-letnico Mednarodnega dne gluhih, v četrtek, 14. 11. 2019, pa bomo v Ljubljani praznovali peto obletnico dneva slovenskega znakovnega dne v RS. Že zdaj vas vabimo, da si za ta dva dneva načrtujete čas, saj bomo na obeh dnevih doživeli zelo zanimiv in bogat program.

Matjaž Juhart

Tečaje SZJ bomo na ZDGNS ponovno začeli izvajati jeseni.

Moje roke so moj jezik

**Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije
Inštitut za SZJ**

ZDGNS, Drenikova 24, 1000 Ljubljana, Slovenija

Tel.: +386 (01) 500 15 00

Fax.: +386 (01) 500 15 22

e-mail: info@zveza-gns.si

www.zveza-gns.si

<https://www.facebook.com/szjsi/>

<https://www.facebook.com/SpletnaTV/>

Naročilnica publikacij ZDGNS

<http://www.zveza-gns.si/slovar-slovenskega-znakovnega-jezika/narocilnica-publikacij-zdgn/>

Prijavnica za tečaje SZJ

<http://www.zveza-gns.si/slovar-slovenskega-znakovnega-jezika/prijavnica-na-tecaj-szj/>

Inštitut

za slovenski znakovni jezik

Predsednik Državnega zbora RS podprl vpis znakovnega jezika v ustavo

Slovenija je leta 2002 kot 25. država na svetu uzakonila slovenski znakovni jezik kot avtohton in naravni jezik gluhih. Kljub temu zakon gluhim državljanom ni zagotovil ključnih pravic za enakovrno udejstvovanje v vsakdanjem življenju. Na posvetu v Državnem svetu RS so strokovnjaki s področja okvar sluha opozorili na to, da je ključno zagotoviti razvoj slovenskega znakovnega jezika. Njegovo zgodnje učenje, sistematična raba kot učnega jezika in raba v vseh življenjskih okoliščinah pa so ključni za napredek gluhih, sicer so ti državljanji dnevno prikrajšani zaradi svoje nevidne invalidnosti.

Statistike kažejo, da je na svetu 75 milijonov gluhih, pri nas okrog 1500. Njihova izobrazba in družbenoekonomski položaj sta slaba. Zato je Dejan Židan, predsednik Državnega zbora (DZ), izrazil osebno podporo dopolnitvi ustave z znakovnim jezikom. »Prvi razlog je, da je treba življenje invalidov opolnomočiti. Del opolnomočenja je uporaba lastnega jezika povsod, kjer je to potrebno. Ustava je najvišji akt, ki ga imamo v Sloveniji. S svojim sklicem omogoča, da se stvari urejajo hitreje. Drugo pa je, da kot pripadnik slovenskega naroda verjamem, da smo kot narod obstali in tudi v prihodnje bomo obstali, ker varujemo svoj jezik in tudi kulturo. Del tega je tudi slovenski znakovni jezik. Zato pobudo iz srca podpiram,« pojasnjuje svojo podporo Židan.

Predsednik Državnega zbora mag. Dejan Židan

»Ustava je jamstvo, da lahko pred sodišči zahtevajo svoje pravice na način, kot jih lahko zahteva avtohtona romska skupnost v Sloveniji. Zdi se mi ne navadno, da v letu 2019 ugotavljamo, da so gluhi najbolj izpostavljeni socialnemu tveganju kot naj-

Predsednik Državnega sveta Alojz Kovšca

bolj neizobraženi invalidi. Sistem je zatajil,« meni Alojz Kovšca, predsednik Državnega sveta RS, in dodaja: »Drugi najpomembnejši člen, ki pride po vpisu pravice v ustavo, o čemer ne dvomim, je to, da vzpostavimo izobraževalni sistem, v katerem bodo gluhi lahko razvili vso svojo ustvarjalnost. Ne morem verjeti, da med gluhih ni literatov, ni pesnikov, ni ljudi, ki so sposobni tehničnih dosežkov. Nič od tega ni mogoče doseči brez jezika. Jezik služi za komunikacijo, po drugi strani pa razvija mentalne sposobnosti. Če bi otroka pustili doma v tišini, da ne bi mogel komunicirati, potem pa ga poslali v šolo, ne moremo pričakovati, da bo razvil katero od sposobnosti.«

Potem ko je vlada sklenila, da bo v DZ poslala predlog za vpis slovenskega znakovnega jezika v ustavo, bo nadaljnji postopek v DZ vodila ustavna komisija, ki bo predlog peljala skozi številne ustavno-revizijske postopke. Za dejanski vpis znakovnega jezika v ustavo morata glasovati več kot dve tretjini poslancev. Nihče si ne upa napovedati, kdaj bo do vpisa prišlo, pravi Židan: »Želim si, da bi do polovice mandata tega parlamenta zmogli pogum in samozavest, da na tej točki spremenimo ustavo. Vsekakor pa bom s poslanci naredil vse, da se SZJ vpiše v ustavo. Res ne bomo prva država na svetu, bomo peta – ampak biti v prvi peterici najboljših je po svoje pomembno.«

Jani Möderndorfer, poslanec v DZ, meni, da »ustava že danes v več členih, od 14. naprej, govori o eni od temeljnih človekovih pravic, to je o uporabi svojega jezika. Ta država je že ugotovila, da imajo gluhi svoj jezik – tudi s posebnim zakonom. Tudi opredelila ga je. Pa vendar še vedno nastajajo ano-

malije, da gluha oseba ne more v izobraževalnem procesu uporabljati svojega jezika. S tem bi ji omogočili, da bi dvignila raven svojega znanja in pridobila ustrezen poklic, s katerim bi lahko samostojno ustvarjala in poskrbela zase.«

Poslanec v Državnem zboru Jani Möderndorfer

»Da bodo imeli uporabniki od vpisa te določbe v ustavo največ, je odvisno predvsem od ustavnega sodišča in drugih sodišč, parlamenta in samih uporabnikov,« pravi dr. Jurij Toplak s Pravne fakultete Univerze v Mariboru in pojasnjuje: »Od sodnikov zato, ker oni razlagajo besedilo ustave in besedam dajo pomen; od poslancev zato, ker bodo del pravice iz ustave prenesli v zakone; uporabniki pa bodo v postopkih pred državnimi organi in sodišči uveljavili še tisti del, ki ga Državni zbor RS v zakonodajo ne bo vnesel.«

Dr. Jurij Toplak s Pravne fakultete Univerze v Mariboru

Z vpisom znakovnega jezika v ustavo si pobudnica tega vpisa – reprezentativna invalidska organizacija za gluhe, naglušne, gluhoslepe in osebe s polževim vsadkom – prizadeva urediti predvsem področji izobraževanja in ustrezne državne jezikovne politike za znakovni jezik. »Na področju šolstva si želimo, da se z umestitvijo znakovnega jezika prepozna, da je to jezik in da se imajo gluhi otroci pravico izražati v svojem in o svojem jeziku. Žal še danes ni predmeta slovenski znakovni jezik.

Otroci nimajo možnosti v celoti spremljati pouka v slovenskem znakovnem jeziku. Drugo področje je nacionalna jezikovna politika znakovnega jezika. Z definicijo znakovnega jezika kot jezika si želimo, da država financira njegov razvoj,« pojasnjuje Matjaž Juhart, sekretar Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije. Ob tem dodaja: »Doslej je bilo raziskovanje prepuščeno civilni sferi. Sicer smo počaščeni, da smo do zdaj razvili 16.000 kretenj, pa vendar – če to primerjamo s knjižnim jezikom in slovarjem, v katerem je 100.000 besed, lahko rečem, da smo pokrili 10 odstotkov besed. To kaže, kakšen je jezikovni kapital gluhe skupnosti: zelo omejen. Kaj šele tolmači, ki tolmačijo v vseh porah življenja – v sodstvu, zdravstvu, šolstvu.«

Sekretar Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije Matjaž Juhart

Jani Möderndorfer, poslanec v Državnem zboru RS, meni: »Jezika ne morejo nadzirati nevladne organizacije, tudi če so matične in pokrivajo interese gluhih. To je dolžnost države. Zakaj je to pomembno? Če je to dolžnost države, se bodo zagotovila sredstva.«

Pravico do rabe svojega jezika je treba razumeti širše, v kontekstu z uresničevanjem drugih temeljnih svoboščin in človekovih pravic, meni Jasna Bauman, direktorica Združenja tolmačev za SZJ, in dodaja: »Zavedati se je treba, da če pravica do svojega jezika ni zagotovljena, težko govorimo, da ima oseba pravico do poštenega postopka, poštenega sojenja, do dostopnih informacij, izobraževanja. Treba je biti senzibilen in se zavedati, da če ta pravica ni uresničena, ne moremo govoriti o uresničevanju drugih človekovih pravic.«

Tanja Dular, sekretarka na MDDSZ, je prepričana, da bo »ta umestitev v ustavo spodbudila in pospešila uporabo in razvoj znakovnega jezika«. Mag. Cveto Uršič, nekdanji član Odbora ZN za pravice invalidov, pojasnjuje stanje drugod v Evropski uniji: »EU in države članice so že spoznale, da je treba pravico do uporabe znakovnega jezika zapisati v

Tanja Dular, sekretarka na MDDSZ

pravne dokumente. EU je to pravico zapisala že v nekaj direktiv, zadnja je s področja dostopnosti blaga in storitev. Prav tako so vse članice EU to zapisale v svoje zakone, štiri pa tudi v ustavo. Pri tem ne gre za simbolično gesto, ampak za prepoznavanje temeljne človekove pravice do uporabe maternega jezika. Gluha skupnost bo lahko kadar koli, ko bo spoznala, da država ne spoštuje te pravice ali je ne želi vnesti v področni zakon, denimo s področja kulture ali izobraževanja, to zahtevala pred državnimi organi, tudi sodišči, na primer ustavnim sodiščem.«

Da je vpis znakovnega jezika nujen, se strinjajo tudi jezikoslovci: »Vsak dan izumirajo jeziki, toda če ta izumre, slovenski gluhi sploh ne bodo imeli nobenega jezika, v katerem bodo lahko komunicirali. To je res tragedija. Država bi morala na konkretni ravni poskrbeti, da imamo slovenski znakovni jezik kot učni predmet. Pa ne samo kot učni predmet v obsegu, kot ga ima slovenščina, madžarščina ali italijanščina pa na dvojezičnih učnih področjih, ampak tudi kot učni jezik, da celoten pouk poteka v slovenskem znakovnem jeziku,« pojasnjuje jezikoslovec dr. Matic Pavlič.

Dr. Matic Pavlič

Daša Peperko

Daša Peperko se je leta 2015 odločila, da naredi konec diskriminaciji gluhih študentov, in tožila svojo fakulteto, ker ji ni hotela pokriti stroškov tolmačenja predavanj: »Želela sem slediti predavanjem, dobiti enako znanje kot drugi študenti. Ker mi te pravice niso priznali, sem se odločila za tožbo. Tega sicer nisem želela, ampak sem želela le enake možnosti kot slišiči študenti. Ko sem šla v tožbo, sem bila v dvomih. Ampak v tistem času so študirali tudi drugi študenti, spet drugi se bodo šele vpisali. Tudi zaradi vseh njih sem šla v tožbo, da bodo lahko uspešni. Zato sem vesela, da je bila sodba pritrdilna, da se bodo zdaj lahko vsi gluhi študenti izobraževali v svojem jeziku.«

Predsednik Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije Mladen Veršič

Z umestitvijo slovenskega znakovnega jezika v ustavo bodo ovire odpravljene vsaj formalno: »Treb pa bo narediti še veliko, da bodo odpravljene tudi v praksi,« pravi predsednik Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije Mladen Veršič, ki si želi, da bi do spremembe ustave prišlo do 14. novembra, ko bo dan slovenskega znakovnega jezika.

Mag. Tina Grošelj

Izzivi in priložnosti Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije ima 5500 članov in povezuje trinajst društev. V praksi tako velika skupina ljudi potrebuje strateške usmeritve za dolgoročno delovanje in obvladovanje prihodnosti. Zato so predstavniki reprezentativne invalidske organizacije za gluhe, naglušne, gluhoslepe in osebe s polževim vsadkom na strokovnem seminarju pregledali analizo opravljenega dela, se seznanili s ključnimi izzivi in določili cilje za naslednjih deset let delovanja. Boj za sredstva, ki so omejena, je trpek, zato je enotnost posebej v tem negotovem času toliko bolj pomembna.

Matjaž Juhart, sekretar Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije, je v analizi desetletnega dela organizacije poudaril pomembne individualne pravice za osebe z okvaro sluha: »Sprejeti so bili Zakon o osebni asistenci in komunikacijski dodatek; Zakon o športu, ki našim gluhim športnikom omogoča dodatek h pokojninam, nagrade, zaposlitve in štipendije; Pravilnik o tehničnih pripomočkih, kamor gluhi vstopajo prvič, saj prej niso imeli pravice do tehničnih pripomočkov. Na področju znakovnega jezika je bilo ogromno opravljenega dela – od ustanovitve Inštituta za slovenski znakovni jezik do razvoja Priročne video slovnice znakovnega jezika, razširitve slovarja. Poudarim lahko tudi umestitev znakovnega jezika v osnovne in srednje šole kot izbirni predmet. Na področju znakovnega jezika je vredno posebej omeniti tudi pobudo Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije za umestitev znakovnega jezika v ustavo. Ta bo najbolj vplivala na dve področji: najprej na kulturo, da se znakovni jezik opredeli kot jezik in se financira njegov razvoj. Drugo pa je področje izobraževanja – da se lahko gluhi otroci izobražujejo v znakovnem jeziku in o njem. Izredno nas veseli, da je ob koncu tega desetletnega obdobja vlada sprejela sklep in vložila v Državni zbor RS predlog za spremembo 62. člena ustave RS. Želimo si, da bo ta sprememba sprejeta letos, do 14. novembra, ko je dan slovenskega znakovnega jezika.«

V prihodnje se bo treba odzvati še na nekatera neurejena področja, nadaljuje Juhart, ki je funkcijo sekretarja prevzel leta 2009: »Recimo področje izobraževanja: sistemsko je treba urediti avtomatizem tolmačenja v osnovni in srednji šoli. Študentom je treba zagotoviti zapisnikarja, saj študent ne more pisati zapiskov in spremljati tolmača. Potem

je področje starejših: kot se stara družba, se stara jo tudi naši uporabniki. Posebno pozornost je treba nameniti najstarejšim, saj se invalidnost izraža tudi v domovih starejših, ker vpliva na izolacijo, ne vključenost in posledično žal hitrejše umiranje. Posebno pozornost namenjamo tudi gluhoslepim. So posebna kategorija invalidov s široko paleto primanjkljajev. Ta invalidnost je bila dostikrat prezrta. Treba jim je zagotoviti tolmače, spremljanje in dostopnost do informacij in komunikacij. Naslednje široko področje so osebe s slušnimi aparati, teh je več kot 70.000. Naši uporabniki si želijo, da se izboljša standard slušnih aparatov. Pomembna je tudi pomoč tistim, ki se soočajo s slušnim aparatom, predvsem starejšim. Ugotavljamo, da je gluhotna prva najpogostejša invalidnost, ki te prizadene s starostjo, šele potem je izguba vida. Posebno pozornost namenjamo tudi odstotku telesne okvare. Osebe z okvaro sluha imajo 70-odstotno okvaro, ki je neprimerljiva s slepimi in telesnimi invalidi. Želimo si, da se zagotovi 100-odstotno podnaslavljanje vseh televizijskih medijev in spremljanje dogodkov s podnapisi. Čeprav imajo slušni aparat, ne ujamejo vseh informacij. Tehnologija omogoča, da s pisano besedo na zaslonu popolnoma spremljajo dogajanje. Zato bo to tudi ena od naših prioriteta v tem obdobju.«

Udeležence je uvodoma pozdravil predsednik ZDGNS Mladen Veršič.

Slovenska družba postaja dolgoživa. Do leta 2030 bo starejših od 65 let skoraj 25 odstotkov prebivalstva, do leta 2060 pa 30 odstotkov. Posledično je med nami vse več ljudi, ki se spoprijemajo z naglušnostjo. Zato je pomembno, da se reprezentativna invalidska organizacija s svojimi društvi prilagaja demografskim trendom. Boris Horvat, podpred-

sednik ZDGNS, temu dejstvu dodaja: »V Sloveniji je več kot 150.000 oseb z okvaro sluha. Različnih generacij. Mlajši se znajdejo, najdejo informacije na spletu. Starejši, stari nad 65 let, so problem; statistika kaže, da je med njimi 50 odstotkov taktih, ki se soočajo z izgubo sluha. Osebo obiskujem starostnike po domovih – tam jih ima polovica slušni aparat – in sem zgrožen, v kakšnem stanju so ti slušni aparati. Starostniki imajo tudi druge zdravstvene težave, recimo demenco. Preprosto se ne znajdejo, oseba brez slušnega aparata pa je odrezana od dogajanja, ne ve, kaj se dogaja. V tem vidim vizijo za društva, da bi začeli obiskovati te starostnike. Vsakodnevna pomoč jim lahko zelo pomaga pri vključevanju v socialno okolje.«

Dr. Adriana Rejc Buhovac z Ekonomske fakultete UL je predstavila izzive razvijanja in uresničevanja strategij.

Populacija z okvaro sluha je po večini slabo izobražena, posledično ima slabše plačana delovna mesta. Zato se je Horvat povezal z enim od dobaviteljev slušnih aparatov in tehničnih pripomočkov ter se dogovoril za popust ob nakupu teh dragoce-nih pripomočkov za osebe z okvaro sluha. »Država omogoča 100-odstotno financiranje standardnega slušnega aparata. Dejstvo je, da ob hujših okvarah ljudje potrebujejo tudi nadstandardni slušni aparat, takrat pa morajo razliko plačati sami. Zakon o izenačevanju možnosti invalidov in pravilnik so dobra stvar za naglušne uporabnike. Pripomočki so za nas dostopnejši in država jih financira v višini 85 odstotkov. Ker morajo ljudje razliko plačati sami, se pozna vsak odstotek popusta. S takšnimi akcijami želimo pomagati, da so tehnični pripomočki in slušni aparati ter baterije čim bolj dostopni ljudem in da bi jih čim več tudi uporabljalo,« namen akcije pojasnjuje Horvat.

Naglušni ljudje so v slovenski zakonodaji velikokrat prezrti, tudi v nedavno sprejetem Zakonu o osebni asistenci, opozarja Branko Gornjec, sekretar DGN Pomurja Murska Sobota: »Izvezeta je populacija, kot ji rečejo zdravniki, z izgubo sluha po Fowlerju

od 90 do 95 odstotkov oziroma pod 95 odstotki. To so težko naglušne osebe, ne slišijo, saj slušni aparat ni vsemogočen tehnični pripomoček. Tudi njim bi se ta komunikacijski dodatek lahko izplačeval in si ga zaslužijo.« Gornjec opozarja tudi na neenake pravice otrok z okvaro sluha in njihovih staršev. »Vsak gluhi otrok je prikrajšan za ta komunikacijski dodatek. Naj ne zamerijo drugi invalidi, kot so slepi. Slep otrok ima dodatek za pomoč in postrežbo v višini 300 evrov, naš otrok – gluhi ali naglušen – pa do osemnajstega leta nima nič. Prikrajšani so tudi pri dodatku za nego otroka, ta je za gluhega ali naglušnega 100 evrov, druge kategorije invalidov pa imajo 200 evrov,« je do sistema kritičen sekretar Gornjec.

Anton Petrič, strokovni sodelavec ZDGNS, je predstavil pregled zakonodaje na področju oseb z okvaro sluha.

V zadnjih letih se število uporabnikov znakovnega jezika povečuje. Leta 2010 je bilo uporabnikov 800, lani 993. To pravico izvaja 55 tolmačev, ki so razporejeni po sedmih regijah v Sloveniji. V preteklem letu so izvedli 19.403 ur tolmačenja. V Evropi obstaja normativ, po katerem naj bi en tolmač zagotavljal tolmačenje šestnajstim uporabnikom. Pri nas en tolmač »pokriva« osemnajst uporabnikov. Kljub temu v nekaterih regijah uporabniki tolmača ne dobijo vedno. Jasna Bauman, direktorica Zavoda Združenje tolmačev za SZJ, pojasnjuje: »Glede na frekvenco uporabe in število uporabnikov v posameznih regijah je največ tolmačev v Ljubljani. Obstajajo pa regije, kjer je teh tolmačev premalo, česar se dobro zavedam. Če pogledamo Prekmurje, imamo samo eno tolmačko, ki razmeroma dobro in uspešno pokriva to območje. Problem pa je na Štajerskem, a naj se pohvalim, da imamo zdaj dve novi tolmački, ki bosta vpisani v register. Delamo aktivno in se trudimo zapolniti primanjkljaje. Opažamo, da je poklic tolmača vse bolj prepoznaven. Zagotovo so k temu pripomogli vaši mediji, tudi nacionalna televizija, kjer se pojavljamo v vrsti televizijskih oddaj. Veseli me, da so se do zdaj za ta poklic večinoma odločali slišči otroci gluhih star-

šev, verjetno zaradi osebne stiske ali ker so želeli ugoditi staršem. V zadnjem času pa opažamo, da je vse več oseb, ki z gluhoto niso povezani, ampak jih zanimata znakovni jezik in delo tolmača. To se mi zdi velik uspeh.«

Klicni center za osebe z okvaro sluha deluje od leta 2009, 24 ur na dan, vse dni v letu. V enem letu opravijo od 3500 do 4000 klicev: »Dobivamo tudi urgentne klice, da moramo poklicati tudi reševalno vozilo. Žal se zgodijo tudi prekrški ali pride do spora med posamezniki. To je Klicni center za osebe z okvaro sluha, mi nismo številka za nujne klice, za številko 112. Nismo tehnološko tako opremljeni, da bi lahko prevzeli to odgovornost, odzivnost. Smo podpora temu. Velja priporočilo, kolikor mi je znano, da je na številko 112 mogoče poslati tudi SMS.«

Obeta se popolna novost pri nas, kmalu naj bi priložnost za pridobitev licence tolmača dobile tudi osebe z okvaro sluha: »Mi se tudi približujemo temu, da bodo v Sloveniji osebe z okvaro sluha lahko pridobile certifikat, se vpisale na seznam tolmačev in v register Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve. Prednost v tem je, da bomo ta poklic profesionalizirali, da bodo gluhi tolmači – tako tolmači kot slišišči, ki bodo imeli poklic. Izkazovali ga bodo s kakovostjo, kompetencami in pridobljenim certifikatom.«

Prihodnosti ne moremo predvideti, lahko pa jo z dobro pripravljeno strategijo dela pričakamo pripravljeni, je bila sklepna misel strokovnjakov strokovnega seminarja.

Mag. Tina Grošelj

Generalna skupščina Evropske zveze gluhih, Bukarešta, 16.–19. maj 2019

Bukarešta je bila kot glavno mesto Romunije, predsedujoče države Evropske unije, od 16. do 19. maja prizorišče dogodkov Evropske zveze gluhih (EUD), med katerimi so bili delavnica, seminar in kot zaključek generalna skupščina.

Generalno skupščino Evropske zveze gluhih so letos pripravili v Bukarešti.

Delavnica EUD

Prvi dan so se predstavniki nacionalnih zvez gluhih, članic EUD, zbrali na delavnici, ki je bila osredotočena na tri tematske sklope. Prvi sklop je bil posvečen **Evropskemu aktu o dostopnosti v po-**

vezavi z drugimi zakonodajnimi dokumenti EU o dostopnosti. Izvršni direktor EUD Mark Wheatley, ki je vodil ta sklop, je podrobno opisal legalizacijo tega akta. Akt o dostopnosti določa skupne zahteve glede dostopnosti za nekatere ključne proizvode in storitve, da se invalidom na ravni EU omogoči polna udeležba v družbi. Zajeti proizvodi in storitve so bili skrbno izbrani v posvetovanju z državljani, organizacijami civilne družbe in podjetji. Vključujejo bankomate in bančne storitve, osebne računalnike, telefone in televizijsko opremo, telefonske in avdiovizualne storitve, prevoz, e-knjige in e-trgovino. Cilj direktive je izboljšati delovanje notranjega trga, da bi podjetja lažje ponujala dostopne proizvode in storitve čez mejo. Skupne zahteve glede dostopnosti se bodo uporabljale tudi pri pravilih EU o javnem naročanju in pri uporabi sredstev EU. Pobuda bo spodbudila inovacije ter povečala ponudbo dostopnih proizvodov in storitev za približno 80 milijonov invalidov v EU. Posebna pozornost je bila namenjena zagotavljanju sorazmernosti zahtev, zlasti za mala in mikropodjetja. Zdravorazumska klavzula preprečuje, da bi zahteve glede dostopnosti prinesle nesorazmerno breme. Za mikropodjetja so predvideni milejši ukrepi glede skladnosti. Izkušnje kažejo, da je s poslovnega vidika po večini smiselno zagotoviti dostopne

Predstavitev ZDGNS na EUD Bukarešta 2019

proizvode, zlasti kadar je dostopnost predvidena v fazi zasnove.

Druga tema je bila **Revidirana direktiva o avdiovizualnih medijskih storitvah (AVMSD)**, ki jo je vodil strokovni sodelavec EUD Frankie Picron. Predstavil je novosti v revidirani direktivi:

- **Okrepljena načela države izvora** z večjo jasnostjo o tem, pravila katere države se uporabljajo v posameznem primeru, enaki postopki za izdajatelje televizijskih programov in ponudnike storitev na zahtevo ter možnosti za odstopanja, če se pojavijo pomisleki glede javne varnosti in resnih tveganj za javno zdravje.
- **Boljša zaščita mladoletnikov pred škodljivimi vsebinami** na televiziji in v storitvah videa na zahtevo. Nova pravila določajo, da platforme za izmenjavo videoposnetkov sprejmejo ustrezne ukrepe za zaščito mladoletnikov.
- **Evropski avdiovizualni predpisi, razširjeni na platforme za izmenjavo videoposnetkov:** revidirana direktiva se bo uporabljala tudi za videoposnetke, ki jih ustvarijo uporabniki in ki se izmenjujejo na platformah, npr. na Facebooku, kadar je zagotavljanje avdiovizualne vsebine bistvena funkcija storitve.
- **Strožja pravila proti sovražnemu govoru in javnemu spodbujanju k terorističnim kaznivim dejanjem**, ki prepovedujejo spodbujanje k nasilju ali sovraštvu in ščuvanje k storitvi terorističnih kaznivih dejanj v avdiovizualnih medijskih storitvah. Pravila bodo veljala tudi za platforme za izmenjavo videov, da bi ljudi zaščitili pred spodbujanjem nasilja ali sovraštva in vsebinami, ki pomenijo kazniva dejanja.
- **Spodbujanje evropskih del** v katalogih na zahtevo z najmanj 30-odstotnim deležem evropskih vsebin.
- **Več prožnosti v televizijskem oglaševanju:** revidirana pravila dajejo izdajateljem televizijskih programov večjo prožnost pri tem, kdaj se lah-

ko prikazujejo oglasi – splošna omejitev 20 % oddajnega časa med 6. in 18. uro pa ostaja. Namesto sedanjih 12 minut na uro bodo izdajatelji televizijskih programov imeli bolj proste roke pri prikazovanju oglasov čez dan.

- **Neodvisnost avdiovizualnih regulativnih organov** bo v pravu EU okrepljena z zagotavljanjem, da so pravno ločeni in funkcionalno neodvisni od vlade in katerega koli drugega javnega ali zasebnega organa.

Zadnji tematski sklop delavnice je bila **Direktiva o Evropskem zakoniku o elektronskih komunikacijah (EECC)**, predstavila pa jo je Martyna Balčiūnaitė iz pisarne EUD.

Za elektronske komunikacijske storitve v Evropi bodo potrošniki deležni podobne, višje ravni zaščite. Za nezmanjšano raven zaščite v državah so bile zasnovane ciljno usmerjene izjeme pri popolni harmonizaciji. Poostrena potrošniška pravila bodo omogočila lažjo zamenjavo ponudnika in zagotavljala boljšo zaščito posameznikom, ki se na primer naročijo na paketne storitve.

Na seznam **univerzalnih storitev**, ki morajo biti na voljo vsem potrošnikom ne glede na njihovo lokacijo ali dohodek, bo vključen cenovno ugoden in ustrezen dostop do interneta. Tudi invalidi bi morali imeti enak dostop do interneta.

Glede na dobre izkušnje v nekaterih državah bodo morale vse države članice vzpostaviti **sistem javnega opozarjanja** za pošiljanje nujnih obvestil državljanom na njihove mobilne telefone, če bi prišlo do naravnih nesreč ali drugih izrednih razmer na njihovem območju. Ta »povratni sistem za obveščanje 112« bo treba vzpostaviti v treh letih in pol od začetka veljavnosti direktive.

Delegati so sodelovali v razpravah o vseh treh temah in so bili dobro pripravljani na tokratno zasedanje generalne skupščine.

Seminar EUD

EUD je skupaj z Romunskim nacionalnim združenjem gluhih (Asociația Națională Surzilor din România-ANSR) soorganizirala seminar na temo Pregled evropskih nacionalnih organizacij gluhih. Vsem 26 nacionalnim organizacijam gluhih je bilo omogočeno, da se predstavijo in poročajo o svojem delovanju. Njihove predavitve so bile zelo zanimive in so pokazale, koliko raznovrstnosti je lahko, ko gre za njihovo državo. Predstavili so položaj gluhih, gluhoslepih, oseb s polževim vsadkom

in naglušnih ter izzive, s katerimi se soočajo. Vsaka država je predstavila tudi dosežke na področju gluhot, tehnologije, dostopnosti, tehničnih pripomočkov, razvoja znakovnega jezika in ob tem tudi poudarila, na katerih področjih se čuti potreba po izboljšanju. Podani so bili primeri dobrih praks in izzivov, s katerimi se spoprijemajo posamezne države v EU. Slovenijo sta uspešno in z velikim zanimanjem med udeleženci predstavila Mladen Veršič in Anton Petrič, ki sta poleg formalnih sestankov opravila številne dragocene neformalne pogovore ter izmenjala izkušnje, znanje in informacije. Seminar so spremljali 103 udeleženci. Po predstavljenem je bilo ugotovljeno, da Slovenija s svojimi dosežki visoko kotira med evropskimi združenji oziroma zvezami gluhih.

Predstavnika ZDGNS Mladen Veršič in Anton Petrič

Ob robu seminarja je bil slavnosten dogodek ob stoletnici delovanja Romunskega nacionalnega združenja gluhih, ki povezuje 37 regionalnih društev. Navzoče je pozdravil predsednik njihovega združenja Mihail Grecu, ki je na kratko orisal zgodovino delovanja združenja. Napovedal je slavnostni dogodek s spremljajočimi aktivnostmi novembra letos na sedežu združenja v Bukarešti.

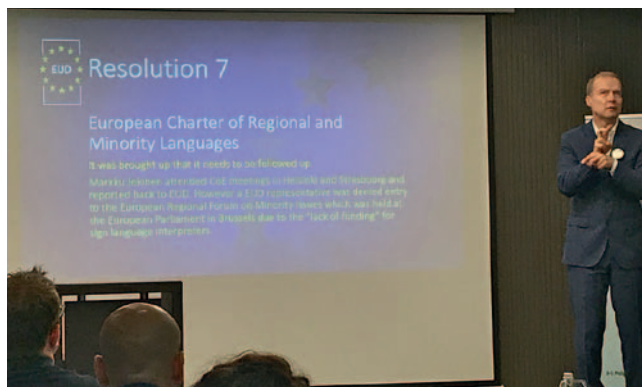
Generalna skupščina EUD

18. maja je v Bukarešti v Romuniji potekala 33. generalna skupščina EUD, ki je zbrala delegate iz 27 nacionalnih združenj oziroma zvez gluhih.

Na generalni skupščini so predstavili poročilo o delu EUD v letu 2018. Bistvo poslanstva EUD je spodbujati, pospeševati in ščititi pravice in priložnosti za gluhe ljudi (tudi uporabnike znakovnega jezika) v Evropski uniji, da lahko sami postanejo polnopravni državljani. Za doseg enakosti v javnem in zasebnem življenju za gluhe ljudi je EUD določila tri glavne dolgoročne cilje:

- priznanje pravice do uporabe avtohtonega znakovnega jezika;

- krepitev opolnomočenja prek komunikacije in informacij;
- enakost v izobraževanju in zaposlovanju.

Predsednik EUD Markku Jokinen poroča o delu EUD

Obširno poročilo o delovanju EUD v letu 2018 so predstavili v tiskani publikaciji EUD Impact Report 2018, ki so jo razdelili vsem prisotnim. Pred koncem skupščine sta predsednik EUD Markku Jokinen in predsednik Evropske mreže učiteljev znakovnega jezika (European Network of Sign Language Teachers – ENSLT) Luigi Lerosi podpisala dokument o medsebojnem sodelovanju za spodbujanje poučevanja znakovnega jezika na evropski ravni in ohranjanje visokih pedagoških in etičnih standardov v okviru poučevanja / učenja in ocenjevanja.

Luigi Lerosi iz ENSLT in Markku Jokinen iz EUD po podpisu dogovora o sodelovanju

Naslednje zasedanje Evropske zveze gluhih bo maja 2020 v Zagrebu na Hrvaškem, ko bo ta država za šest mesecev prevzela predsedovanje državam Evropske unije.

Anton Petrič

Skupna izjava Svetovne zveze gluhih in Mednarodne zveze naglušnih:

Samodejno prepoznavanje govora pri storitvah telefonskega posredovanja in podnaslavljanja

Z razvojem tehnologije umetne inteligence je prišlo pri samodejnem prepoznavanju govora (angl. automatic speech recognition) do pomembnega napredka. Zato v zadnjem času razvijajo več aplikacij, ki uporabljajo samodejno prepoznavanje govora (SPG) in tehnologije umetne inteligence in ki so pokazale dobre obete za napredek na področju komunikacije in dostopnosti. Kljub temu se to področje še razvija, tako da Svetovna zveza gluhih (WFD) in Mednarodna zveza naglušnih (IFHOH) ugotavljata, da je število uporabniških izkušenj in primerov uporabe tehnologije SPG majhno. Za izboljšave na področju uporabnosti in aplikacij tehnologije SPG so potrebna neprekinjena prizadevanja za razvoj in raziskave v sodelovanju z gluhi in naglušnimi ljudmi.

S to skupno izjavo želimo sporočiti, da tehnologija samodejnega prepoznavanja govora ne sme nadomestiti trenutnih metod komuniciranja, kot so storitve telekomunikacijskega posredovanja (angl. Telecommunications Relay Services) in storitve podnaslavljanja (angl. captioning services).

Storitve telekomunikacijskega posredovanja in podnaslavljanja omogočajo gluhi in naglušnim osebam, ki ne morejo razumeti glasov na telefonu, dostop do telefonskih storitev. Te so del pomembne socialne infrastrukture, ki podpira vsakodnevno življenje ljudi. Storitve telekomunikacijskega posredovanja imajo pomembno vlogo pri izboljševanju možnosti zaposlovanja in družbene vključenosti gluhih in naglušnih. To velja tudi za dostop do informacij z uporabo storitev podnaslavljanja.

O uporabi samodejnega prepoznavanja govora pri storitvah telekomunikacijskega posredovanja in podnaslavljanja v sedanjih razmerah je potreben skrben razmislek zaradi naslednjih razlogov:

1. Uporaba samodejnega prepoznavanja govora v storitvah telefonije stežka zagotavlja dosledno natančnost prepoznavanja, in sicer zaradi slabe zvočne kakovosti telefonije v nekaterih območjih pa tudi zaradi slabih razmer v okolju, kot so hrup in nedoločeno število govorcev.
2. Nekaterih besed, kot so lastna imena in tehnični izrazi, sistem SPG ne pozna in se jih težko nauči vnaprej, tako da je tudi v takem primeru kljub vsemu težko zagotoviti dosledno zanesljivo prepoznavo.

Profesionalne storitve podnaslavljanja gluhi in naglušnim osebam omogočajo enakopraven dostop do pogovorov na srečanjih. Prav tako zagotavljajo dostop do pomembnih in natančnih informacij s podporo informativnih oddaj, ki se oddajajo v živo.

Kadar se storitve SPG uporabljajo brez pomoči človeškega operaterja, so gluhi in naglušni izključeni iz polne udeležbe v družbi.

Zaradi pomembnosti SPG in še zlasti njegove uporabe v nujnih primerih je zadostna raven zanesljivosti in kakovosti storitve SPG bistvenega pomena.

9. člen Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov jasno navaja: »Države pogodbenice

sprejmejo ustrezne ukrepe, s katerimi invalidom zagotovijo, da imajo *enako kot drugi* dostop do informacij in komunikacij, vključno z *informacijskimi in komunikacijskimi tehnologijami in sistemi*.«

Zato je nujno, da vse strani, ki jih zadevajo gluhi in naglušni, ustrezno sodelujejo v razpravah o uporabi tehnologije SPG ob polnem sodelovanju zainteresiranih strani s področja gluhih in naglušnih.

Čeprav WFD in IFHOH pozdravljata in spodbujata raziskave in razvoj SPG za podporo gluhih in naglušnih oseb, smo mnenja, da tehnologije SPG na sedanjih stopnji še niso dovolj razvite, da bi nadomestile človeškega operaterja. Da bi postale resnično uporabne, so potrebne še dodatne raziskave in razvoj. Zato svetujemo, da imajo prednost storitve telekomunikacijskega posredovanja in podnaslavljanja s človeško podporo.

Vlade držav, v katerih še ni bila izvedena javna institucionalizacija storitev telefonskega posredovanja, ne smejo uporabiti napredka in uvajanja SPG za izgovor za prelaganje uvedbe javnih storitev telefonskega posredovanja na kasnejši čas.

Čeprav se bo zmogljivost SPG v prihodnosti lahko tako izpopolnila, da bo nadomestila človeške operaterje za posredovanje informacij in podnaslavljanje, bo za to morda potrebnih še mnogo let in bo zahtevalo preverljive dokaze, da točnost in kakovost storitve SPG dosega visoko stopnjo uspešnosti, a tudi znatno podporo skupnosti uporabnikov.

Storitve telefonskega posredovanja morajo biti uvedene nemudoma kot javna storitev telefonskega posredovanja s podporo človeškega operaterja.

Nadaljnje informacije:

WFD in IFHOH sodelujeta z Mednarodno telekomunikacijsko zvezo (International Telecommunication Union – ITU) pri uvedbi smernic glede SPG in meritev ključnih kazalnikov uspešnosti za vse storitve telefonskega posredovanja, ki vključujejo prenos besedil, prenos videa in prenos telefonskih pogovorov s podnapisi. Rezultati tega sodelovanja naj bi pomagali razjasniti zahteve glede kakovosti storitev telefonskega posredovanja, ki jih mora izpolnjevati vsaka tehnologija SPG, ki naj bi se uporabljala za storitve telefonskega posredovanja.

Dokler takšne jasne zahteve niso določene in tehnologija SPG ni dovolj zrela, da bi jih lahko izpolnjevala, uporabe tehnologije SPG v pravih storitvah telefonskega posredovanja in tudi na javnih dogodkih in pri storitvah kot nadomestka za človeške operaterje ne bi smeli obravnavati kot resnične možnosti.

O takšnem predlogu je poročala Japonska v dokumentu ITU-D »Dostop do telekomunikacijskih/ IKT storitev za invalide in druge osebe s posebnimi potrebami« (SG1RGQ / 78-E, izdanem 3. septembra 2018): <http://www.itu.int/net4/ITU-D/CDS/sg/rgqlist.asp?lg=1&sp=2018&rgq=D18-SG01-RGQ07.1&stg=1>

Podobne poteze je bilo opaziti tudi v Avstraliji, Švici, ZDA in nekaterih evropskih državah.

S stališča varovanja življenja in pravic gluhih in naglušnih oseb WFD in IFHOH izražata skupno zaskrbljenost glede kakršne koli nekritične in pre nagljene uporabe tehnologije umetne inteligence, zlasti tehnologije SPG, v storitvah telefonskega posredovanja. Treba je razumeti, da je za gluho osebo, katere prvi jezik je znakovni jezik, storitev prenosa videa nepogrešljiva in da samodejno prepoznavanje govora ne more zagotoviti nadomestne rešitve zanjo.

Za uporabo samodejnega prepoznavanja in generiranja znakovnega jezika trenutno sploh še ni na voljo nobenega praktičnega sistema ali storitve, zato je nerealno pričakovati, da bi lahko v bližnji prihodnosti nadomestila človeškega operaterja za znakovni jezik, kot je bilo poudarjeno v skupni izjavi WFD in Svetovnega združenja tolmačev znakovnega jezika (World Association of Sign Language Interpreters – WASLI) *Izjava o uporabi avatarjev tolmačev znakovnega jezika: <http://wfdeaf.org/news/resources/wfd-wasli-statement-use-signingavatars/>*.

Skupno izjavo WFD in IFHOH prevedel Marko Turk

Skupna izjava v mednarodni kretnji

Priročna video slovnica slovenskega znakovnega jezika

Ob koncu letošnjega poletja bomo dobili Priročno video slovnico slovenskega znakovnega jezika. Slovenski znakovni jezik, naravni jezik skupnosti gluhih in slišočih kretalcev na območju Slovenije, namreč slovnice, ki bi pravila pojasnjevala prav v znakovnem jeziku, še ni imel. Prof. dr. Andreja Žele z Oddelka za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani ta jezik raziskuje več desetletij in je sodelovala že pri nastajanju prvega multimedijskega slovarčka SZJ in priročnika Znakovni jezik – govorica kretenj z vidika ozaveščanja (pravo)pisnih zakonitosti slovenščine: kako iz kretalne govorice v zapisano slovenščino, ki sta izšla leta 2003. Pri zdaj aktualni slovnici nastopa v vlogi recenzentke: »Takrat smo se potrudili zbrati kretnje z vseh glavnih območij Slovenije ter tudi popisali in opisali specifiko teh kretenj na videoposnetkih. Naslednja stopnja so seveda razmerja med temi kretnjami – to pa je slovnica. Slovnica, ki zdaj nastaja, skuša popisati samo osnovna razmerja in vključuje tudi najosnovnejše vsebine, besede, ki jih uporabljajo. Lahko bi rekli, da je to vzorčni primer rabe jezika.«

Člani projektne skupine Priročna video slovnica SZJ

Drugi recenzent je doc. dr. Sašo Živanovič z Oddelka za primerjalno in splošno jezikoslovje Filozofske fakultete UL: »Projekt Priročna slovnica je prelomen oziroma zgodovinski trenutek v raziskavah in poučevanju slovenskega znakovnega jezika. Gre za prvo resno slovnico slovenskega znakovnega jezika, kar je pomembno iz številnih razlogov. Omožja gluhim, da se učijo slovenskega znakovnega jezika na način, ki je zanje primeren, to je v obliki videoposnetkov. Znakovni jeziki imajo vse, kar imajo veliki, polnopravni jeziki s svojo skladnjo, morfologijo, pomenoslovjem. In tudi to je nekaj, kar želimo s tem projektom narediti: da bi se začele raziskave na področju slovenskega znakovnega jezika. Doslej je nekaj teh raziskav sicer bilo opravljenih, ampak mnoge so bile bolj ko ne primerjalne z govorno slovenščino. Ta projekt pa se res

osredotoča na raziskovanje slovenskega znakovnega jezika. Moj prispevek, moram priznati, je zelo skromen. Rekel bi, da sem imel dve vlogi: pogovarjal sem se z Maticem Pavličem, svojim bivšim študentom, da sva poskusila najti rešitve oziroma se pogovorila o težavah, ki nastajajo, ko se lotevaš tako velikega projekta. Moja druga vloga pa je bila, da sem recenziral vsebino, vidno v tematskih sklopih.«

Dr. Matic Pavlič

Živanovičev nekdanji študent, jezikoslovec Matic Pavlič, danes prav tako doktor znanosti, je torej avtor projekta Priročna video slovnica slovenskega znakovnega jezika: »Vsak jezik ima več različnih ravni in ena je nepomenski del. Pri glasovnem jeziku so to zvoki. Pri kretalnem, slovenskem znakovnem jeziku so to gibi, premiki, deli telesa ... in sami po sebi nimajo pomena. Temu rečemo fonologija in je prvi velik sklop. Drugi sklop je, kako se ti nepomenski deli povezujejo v kretnjo. Kretnja ima pet različnih elementov – kako so tukaj sestavljene skupaj? Temu rečemo morfologija, kar je drugi sklop. Potem je tu še skladnja, ki govori o tem, kako kretnje skupaj sestavljamo v večje enote, v zveze, v stavke.« In kako se je projekt pravzaprav začel? »Študiral sem na Filozofski fakulteti UL in takrat je imel moj profesor dr. Sašo Živanovič za nas terenske vaje. Učil nas je, kako raziskovati jezik, ki ga ne poznamo. In namesto da bi nas peljal recimo v Amazonsko nižavje, nekam daleč, je ugotovil, da je v resnici lažje, če nekoga pripelje k nam. In tako je pripeljal tolmačko Tamaro Grm, s katero smo na podlagi spraševanja odkrivali zakonitosti sloven-

skega znakovnega jezika. Nismo prav daleč prišli, ker je bilo seveda pretežno. Ampak to je bil moj prvi raziskovalni stik. Potem pa sem se vpisal na doktorat v Benetkah in tam je bila po naključju priznana mlada profesorica italijanskega znakovnega jezika; postala je moja mentorica in me zelo lepo, zelo strokovno vodila pri raziskovanju slovenskega znakovnega jezika.«

Pri nastajanju Priročne video slovnice slovenskega znakovnega jezika so sodelovali številni sodelavci različnih generacij. V nadaljevanju predstavljamo mnenja nekaterih.

Frida Planinc

Frida Planinc: »Z vami bi rada delila zanimivost o tem, kako slišiš dojemajo znakovni jezik. Nekateri mislijo, da je to samo neko mahanje z rokami. V resnici pa ni – znakovni jezik je mnogo več od tega. Gluhi znajo z le nekaj kretnjami povedati celotno stran ali sestavek; vključujejo vse elemente znakovnega jezika. Slišiš lahko govorijo in govorijo stavke in stavke, gluhi pa bi znali to pripoved povedati krajše. In tudi bolj razumljivo, bolj jasno. To je po mojem mnenju zelo dobra plat znakovnega jezika.«

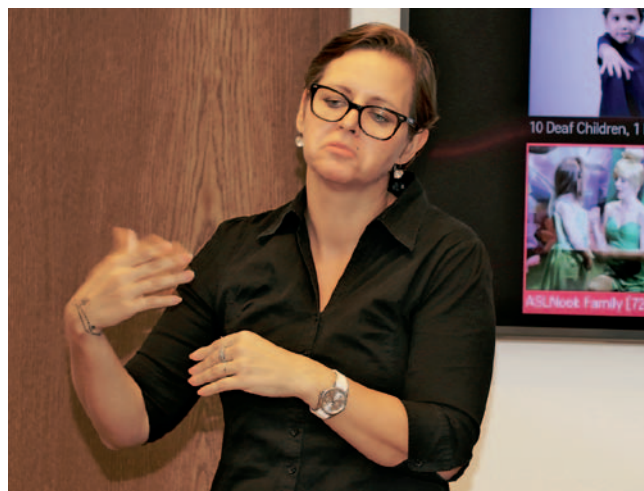

Robert Lah Veršič

Robert Lah Veršič: »Slovenski znakovni jezik – zakaj sploh potrebuje slovnico? Mislim, da so za to

štirje razlogi: da se gluhi kretalci vsi natančno razumejo med sabo in se sporazumevajo; da se pri izobraževanju v šoli pravilno učijo znakovnega jezika, saj potem tudi lažje dosegajo uspehe v osnovni in srednji šoli ter na fakulteti; lažje so uspešni tudi v poslovnem svetu – kajti če je komunikacija točna, je tudi poslovanje uspešno; in še četrta: da lahko tolmači nemoteno, odlično tolmačijo. Slovenski znakovni jezik – zakaj sploh potrebuje slovnico? Na eni strani je slovenski znakovni jezik, na drugi slovenski jezik. Slovenski jezik ima slovnična pravila, ima sklanjatve, ločila, predloge itn. Kaj bi se zgodilo, če teh pravil ne bi bilo? Nastala bi zmeda. Smo v dobi informacijske tehnologije, veliko informacij je, veliko podatkov, komunikacije. Zato mislim, da je prav, da raziščemo tudi slovenski znakovni jezik, da se uredi slovnica, da se lažje ujameta znakovni in slovenski jezik. Mislim, da slovnico SZJ potrebujemo zaradi vseh teh razlogov.«

Valerija Škof: »To je res zelo prelomen dogodek. Zakaj? Zato ker gluhi znakovni jezik uporabljamo naravno, nezavedno, podzavestno. Nimamo navodil, kako kretati, kakšen je slovnični besedni red. S to priročno video slovnico pa ozavestimo, kako je v resnici, kako uporabimo te stavke, kako jih tvorimo, kako uporabljamo mimiko. Tako bolje spoznaš svoj jezik, slovenski znakovni jezik, in si ponosen na to, da imamo svoj jezik in se spoznavamo s pravili.«

Valerija Škof

Govorili smo tudi z udeleženci enega od usposabljanj za rabo omenjene slovnice, večinoma so bili to tolmači in učitelji.

Gašper Rems: »V raziskovalno delo formalno sicer nisem bil vključen, toda kot prijatelj sem se želel vključiti v usposabljanje, da bi lahko to predstavil v društvu, tako da sem se pridružil na tak način.«

Tamara Grm, tolmačka SZJ: »Prednost tega sodelovanja je predvsem v tem, da je vodja tega projekta zelo razumevajoč; zelo razume koncept jezika in je dal veliko poudarka gluhim osebam, ki uporabljajo znakovni jezik. Ti so pravzaprav naravni govorniki, 'native speakerji'. To je bila prva stvar, ki mi je bila zelo všeč, in tudi med celotnim raziskovanjem je bil glavni poudarek na njih; oni so imeli vedno prav.«

Roman Demir, tolmač SZJ: »Vsekakor je to prelomen projekt, ker pred tem nismo imeli konkretne slovnice. Postavljene smo imeli okvire, zdaj imamo pravo pravcato slovnico. To nam bo precej pomagalo pri vsakdanjem delu in pri poučevanju tečajnikov znakovnega jezika in upam, da bo tudi spodbudilo več ljudi, da se bodo odločili za tečaj znakovnega jezika.«

Veronika Ciglar, tolmačka SZJ: »Mislim, da se gluhi zdaj prvič mogoče malo bolj zavedajo svojega jezika. Pravila svojega jezika v praksi uporabljajo, znajo in obvladajo, o tem ni nobenega dvoma. Ampak zdaj se prvič zavestno ustavijo: Aha, kako jaz to pokažem? Kako to zanikam? Bila sem v delovni skupini, v kateri so bili sami gluhi in jaz edina slišča, zato vidim, da o lastnem jeziku razmišljajo drugače kot prej.«

Staša Stergar, tolmačka SZJ: »Kot bodoča tolmačka se bom verjetno precej opirala na to, kar bom spoznala na tem izobraževanju, se pravi od pomena mimike v jeziku – da to lahko pomeni že znano informacijo v nadaljevanju, ko jo spet ponovimo –, od mimike pri vprašanju, dvignjenih ali spuščenih obrvi, pri premikanju glagolov ... Zdi se mi, da je to do zdaj kar manjkalo. Znakovni jezik je bil ra-

zumljen bolj kot skupek kretenj, zdaj pa se bomo lahko ravnali po navodilih, kako te kretneje pravilno sestaviti.«

Maruša Hočevar, tolmačka SZJ: »Danes smo se pogovarjali o zanikanju – ali se to veže le na besedo ali pravzaprav zanikaš ves stavek. Potem smo preizkušali, kako bi povedali en stavek. Ali bi na primer rekli, mačka ni nevarna, in bi bila mimika oziroma zmajevanje samo na 'ni'. Ali bi zanikali ves stavek, mačka ni nevarna. Potem smo poskušali ugotoviti, kaj je res, in mislim, da bodo ugotovili, da je zanikan ves stavek. Take primere delamo.«

Dr. Matic Pavlič sicer pravi, da ga odzivi na to slovnico skrbijo, saj je vsako gradivo o jeziku po svoje v nevarnosti, da ga skupnost razume kot normo, predpis, ne pa kot opis, vendar poudarja, da gre za opis. Kajti če kdo SZJ uporablja kako drugače, je povabljen, da to opiše, se avtorju oglasi in da skupaj opisujejo naprej. Dr. Pavlič še dodaja: »Projekt slovnice ni projekt ene ekipe, ne enega človeka, ne enega življenja, ampak je to zelo zelo dolgoročen projekt. V tem smislu je to šele prvi korakec. Tak, droben.« Priročna video slovnica slovenskega znakovnega jezika bo ob izidu objavljena v knjižni obliki in gibljivih slikah s QR-kodo, na spletu na Slovarju SZJ, na Spletni TV in morda še katerem spletnem portalu. »Želimo si, da bi to prišlo med ljudi, imamo to možnost, in na nobenem od gradiv ne bo pisalo 'prepovedano distribuiranje, prepovedano kopiranje', temveč 'zaželeno kopiranje, zaželeno distribuiranje, zaželeno prikazovanje'. Ker je to namen tega projekta,« še dodaja sogovornik.

Kaja Kokot Žanič

Slovar SZJ na družbenem omrežju

Slovar slovenskega znakovnega jezika ima aktivno stran na družbenem omrežju Facebook, kjer si lahko ogledate nove kretneje, ki nastajajo in jih razvijajo v skupini za razvoj slovenskega znakovnega jezika, ki deluje na Inštitutu za razvoj SZJ pri Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije.

Najdete nas na spletni povezavi www.facebook.com/szjsi.

Žogica Marogica prvič tolmačena v znakovni jezik

Nekaj ur po tem, ko je 18. aprila 2019 vlada med 28. redno sejo sprejela predlog za začetek postopka za umestitev slovenskega znakovnega jezika v ustavo, se je na drugem koncu prestolnice začel še en prazničen in zgodovinski dogodek. V Lutkovnem gledališču Ljubljana se je namreč v sklopu pobude Gledališki tolmač ob 17. uri začela prvič v slovenski znakovni jezik tolmačena predstava Žogica Marogica. Pobudo je začelo Društvo gluhih in naglušnih Ljubljana, njen častni pokrovitelj pa je predsednik Slovenije Borut Pahor.

Glavni junakinji je že davnega leta 1936 življenje vdihnil češki lutkar Jan Malík in postala je ena najpogostejše igranih lutkovnih iger na svetu. V režiji Jožeta Pengova je v ljubljanskem Lutkovnem gledališču kot ena prvih tamkajšnjih predstav premiero doživela 15 let po nastanku ter v prvotni podobi naštel več kot 1370 ponovitev in privabila 155.000 gledalcev. Lutkovno gledališče Ljubljana je bilo ustanovljeno leta 1948, za začetek novega lutkarstva pri nas, ki je presegel sokolsko in partizansko tradicijo, pa veljata prav uprizoritvi Martina Krpana v sezoni 1949/50 in *Žogice Marogice* v sezoni 1950/51. Od tedaj so vzporedno z različnimi ustvarjalnimi tokovi slovenske lutke doživela mnoga preoblikovanja in danes povsem ustrezajo sodobnim smernicam, ki pa jih je v lutkotečnih predstavah, kakršna je Žogica, težko najti. Edini konceptualni poseg v Pengovovo postavitev *Žogice Marogice* je sicer prelom s tradicijo »ljubljske marionetne šole« – stroge delitve na animatorje in govorce: namesto devetih govorcev in sedmih animatorjev zdaj zadostuje pet animatorjev igralcev. Predstava, kot je na ogled dandanes, je pod režijsko taktirko enega največjih mojstrov lutkovne animacije pri nas, Braneta Vižintina, dobitnika Župančičeve nagrade ter drugih domačih in mednarodnih priznanj, osvežitev doživela novembra 2018.

Animatorjem igralcem – oziroma dedku z lajno, babici z bobnom, Žogici Marogici in ... no, ne smemo vam povedati vsega, morda zgodbe še ne poznate – se je na odru pridružila tolmačka v slovenski znakovni jezik Natalija Spark. Kake pol ure pred tem, ko so jo obsijale luči po zamisli oblikovalca svetlobe Danila Korelca, nam je povedala: »Iskreno bi se rada zahvalila Društvu gluhih in naglušnih Ljubljana za pobudo Gledališki tolmač. Hvala tudi Ladi, ker me je izbrala v skupino štirih tolmačev, da lahko gluhi skupnosti prvič predstavimo to posebno delo. Skupaj sva vadili: najprej sami, nato pa z drugimi tremi tolmači, ki so mi pomagali pri nekaterih izrazih in mimiki. Oni so bili moji 'otroci' in me ocenjevali. To je izredna, posebna izkušnja in upam, da bom še kdaj izbrana za tako delo.«

Lada Lištvanova je torej bdela nad delom gledaliških tolmačev – ne le v Žogici Marogici, ampak tudi preostalih treh predstavah z gledališkimi tolmači, v katerih sodelujejo še Anton Podbevšek Teater, Prešernovo gledališče Kranj in SNG Nova Gorica in ki so se po Sloveniji zvrstile aprila letos. O izkušnji nam je zaupala: »Želim, da se pokaže visoko kakovostna raven nastopa in znakovnega jezika, tako da bo občinstvo, predvsem gluho, razumelo igro v znakovnem jeziku.« In res je predstava vzbudila veliko zanimanja: oči gledalcev so se na široko odprle in čas se je ustavil, medtem ko se je dvorana napolnila do zadnjega kotička. »Občinstvo je bilo navdušeno. Dobili so pogled v kulturne vsebine, ki se dogajajo na odrih in jim v preteklosti niso bile dostopne. Tako usvajajo nova znanja. Tolmačka je na odru lepo sodelovala z igralci.« O nadaljnji poti pobude Gledališki tolmač pa Lada Lištvanova takole razmišlja: »Seveda za naprej držimo pesti, to je prvi korak, ki smo ga naredili. A vztrajali bomo in naš cilj je, da bi gledališča vzela tolmače, tako da bodo gluhi in slišči enakovredni, da bodo lahko spremljali in razumeli vse. Jaz bi dodala pravljice; za gluhe in

slišče otroke. Tega, česar je zelo malo, otroci ne poznajo.« Ker Lada Lištvanova prihaja iz Češke, kjer sta gledališka in lutkarska tradicija zelo bogati, še vprašanje o morebitnih podobnostih s Slovenijo: »Češki in slovenski znakovni jezik sta zelo različna. Ampak na Češkem je kultura zelo močna in na visoki ravni, prav tako gledališče. Vse, kar obstaja na Češkem, bi želela, da se prenese v Slovenijo.«

Iz predstave *Žogica Marogica*. Foto: Nejc Hafner

Predsednik Društva gluhih in naglušnih Ljubljana Gorazd Orešnik je dodal: »Želim, da bi dodali vrednost gledališkim tolmačem, da bodo tako gluhi kot slišči skupaj spremljali gledališke predstave, in to v živo. Da ne bo razlik, da bomo vsi enaki. Enaki v komunikaciji. To pomeni, da gluhi dobijo novo znanje. Kakovost življenja se jim s tem dvigne. In zato si vsi, celotna gluha skupnost, želimo, da v tem napredujemo.« Pridružuje se mu tudi Uroš Korenčan, direktor LGL, ki pravi: »Lutkovno gledališče Ljubljana se s svojo bogato produkcijo ves čas trudi biti dostopno vsem skupinam. Zato imamo že precej časa cenovno dostopno vstopni-

co in se ves čas zavzemamo za to, da ne bi prihajalo do izključevanja zaradi kakršnih koli razlogov. Tako je ta akcija zelo pomembna, ker pomeni dodatno možnost vključevanja skupine, ki je bila mogoče do zdaj izključena, zato upam, da bo pobuda prerasla v trajno sodelovanje.«

Ko smo po predstavi *Žogica Marogica*, ki je bila prvič tolmačena v SZJ, stali pred vhodom gledališča in čakali na izjave nekaterih udeležencev, smo bili ganjeni od njihovega veselja! Dve deklici sta z nasmehom na obrazih nemirno poskakovali na mestu in komaj čakali, da izrazita, kaj jima je bilo najbolj všeč: »Babica in Žogica!« Tudi mama je bila navdušena: »Meni je bilo vse zelo všeč: vsa ta mimika, igra, Žogica! Pesmica mi je bila tudi zelo všeč, ker se je ponavljala, celotna igra, ker sem jo lahko razumela. Zelo mi je bilo všeč, ker je bila zraven tolmačka, celo zgodbo sem lahko ponotranjila in jo v celoti razumela. Otroka sicer poznata mnoge klasične pravljice: Rdečo kapico, pa Volka in sedem kozličkov ... Jaz jih doma razlagam v kretnji, da lahko otroci sledijo. Hčerka je zelo zelo nora na pravljice, tudi na Spletni TV, kjer so prirejene v znakovni jezik, jih zelo radi gledajo. Želim si, da bi bilo še več lutkovnih predstav tolmačenih. Pa tudi predstav za nas, odrasle,« nam je še povedala. Upamo torej, da bo pobuda Gledališki tolmač kmalu nadaljevala svojo pot. Pobudo je začelo Društvo gluhih in naglušnih Ljubljana, omogočila jo je NLB. Njen častni pokrovitelj je predsednik Slovenije Borut Pahor. Več o njej si lahko preberete na spletni strani: <https://gledaliski-tolmac.si>.

Kaja Kokot Žanič

Spletna TV po spletu neprekinjeno ponuja informacije z različnih področij, ki so plod avtorskega dela gluhih in sliščih novinarjev.

Na spletnem portalu www.gluhi.si so obiskovalcem na ogled različne kategorije vsebin: informativne, izobraževalne, kulturne, zabavne, športne. Izvajamo tudi produkcijo rubrik, kot sta Športaj z mano in Kulinarični kotiček.

Vabljeni k ogledu!

20 let delovanja samopomočne skupine DGNP MS

Proslavili smo 20 let delovanja samopomočne skupine.

V skupini za samopomoč naglušnih DGN Pomurja, ki trenutno šteje 17 članov, smo praznovali 20 let

neprekinjenega delovanja. Povabili smo strokovno delavko gospo Vasjo iz Maribora, ki je od leta 1999 prva vodila skupino. Žal je lahko prihajala le kratek čas. Sedanja strokovna sodelavka gospa Metka je z nami že dobrih 14 let.

Pri praznovanju sta se nam pridružila predsednik društva Ignac Jakopina in sekretar Branko Gornjec, ki sta prvi in drugi strokovni delavki ter prvi in drugi vodji skupine podarila orhideje. Za veselo druženje so člani samopomočne skupine sami pripravili jedačo in dobro domače pecivo. Tudi torta ni manjkala.

**Samopomočna skupina
naglušnih DGN Murska Sobota**

Srečanje oseb s polževim vsadkom

Center za sluh in govor Maribor (CSGM) je 1. junija na dvorišču CSG v Mariboru organiziral 22. tradicionalni piknik uporabnikov polževega vsadka (PV) in njihovih družin. Sončno vreme nam je bilo po dolgih deževnih dneh naklonjeno in piknika se je udeležilo lepo število odraslih in otrok s PV od blizu in daleč. Skupina odraslih je sedla pod drevesno krošnjo za pogovor in spoznavanje. Vsak se je predstavil s svojimi izkušnjami s PV. Zanimivega

Srečanje uporabnikov polževega vsadka

pogovora se je udeležila tudi Darja Pajk, pobudnica in organizatorica skupine oseb s PV; z njo smo povezani tudi v skupini na FB »Polžev vsadek – izkušnje«. V tej skupini se spoznamo na daljavo, se seznanjamo s problematiko, drug drugemu pomagamo s svojimi izkušnjami, veliko pa je tudi zanimanja staršev majhnih otrok s PV. Z medsebojnim povezovanjem si olajšamo dvome o morebitnih težavah. Kandidati za PV se informirajo o postopku in mi jim iz lastnih izkušenj opišemo potek rehabilitacije po prevzemu zunanje procesorja in potrebno vztrajnost, potrpežljivost ... Če sklepamo po komentarjih, je izmenjava izkušenj nekaterim v veliko pomoč in olajša odločitve za PV.

Piknik je potekal v prijetnem vzdušju: otroci so se igrali, postreženi smo bili z dobrimi jedmi z žara in pecivom, ki smo ga sami prinesli, in dobre volje ni manjkalo.

Hvala CSG Maribor za dobro organizacijo. Še posebna zahvala pa podjetnikom, ki so omogočili in pokrili stroške piknika.

Dragica Bračič

Izlet DGNP MS v Belo krajino

V soboto, 18. 5. 2019, je naše društvo s turistično agencijo Klas iz Murske Sobote organiziralo enodnevni izlet v Belo krajino.

Učna ura v OŠ Brihtna glava v Radovici

Na pot smo se odpravili zgodaj zjutraj, vsi veseli in polni pričakovanj. Najprej smo si ogledali Rosalnice, ki so znane predvsem po treh gotskih cerkvah, imenovanih Tri fare. Zanimivo je, da so vse tri zbrane za enim obzidjem, kjer je tudi pokopališče. Cerkev so v drugi polovici 12. stoletja sezidali nemški vitezi templjarji, ki so jih upravljali. Pred tem je tam stala prvotna metliška farna cerkev, od katere je do danes ostalo ohranjeno samo pokopališče. V srednji cerkvi je posebej čaščen kip Marije, ki ga preoblačijo. Pot nas je vodila v Metliko, na tradi-

cionalno vinarsko oz. kulturno prireditev Vigred. V Belokranjskem muzeju smo si v treh prostorskih sobah ogledali prve zasnove arheološke, kulturno-zgodovinske in etnološke zbirke ter razstavljene predmete narodnoosvobodilnega boja. Iz Metlike smo se odpravili v Radovico na ogled turistične znamenitosti OŠ Brihtna glava, katere idejni oče je Belokranjec Toni Gašperič. »Šola kot nekoč« nas je popeljala v čas pred 50 leti. Med učno uro smo s pomočjo »strove« tovarišice učiteljice, ki prisega na palico in klečanje v kotu na koruzi, na zanimiv in duhovit način spoznali kulturno in naravno dediščino Bele krajine. Na koncu smo prejeli »Izpričevala« kot dokaz, da smo usvojili osnovno znanje o deželi. Ta učna ura nam bo ostala v zelo lepem spominu, saj smo duhovito podoživeli nekdanjo strogo šolo. V neposredni bližini šole je Turistična kmetija Bajuk, kjer nam je družina Ivana Bajuka pripravila odlično kosilo. V njihovi kleti so nam ponudili v pokušino odlična vina in domačo belokranjsko pogačo. Pozno popoldne zaradi dežja nismo šli na izvir Krupe, zato smo se odpravili proti domu.

V domači kraj smo prispeli v večernih urah zelo zadovoljni in srečni, saj je bil ta naš izlet prelep.

**Društvo gluhih in naglušnih Pomurja
Murska Sobota**

Donacija AUDIO BM

Življenjske zgodbe oseb z okvaro sluha so zaradi komunikacijske ovire sila različne in velikokrat prepletene s številnimi zgodami in nezgodami, ki včasih tudi ne najdejo prave poti v javnost.

Še posebej specifične so zgodbe gluhoslepih ljudi, ki se vse prevečkrat znajdejo v položaju, ki ga sami težko prebrodijo, zato je vsaka pomoč pri premagovanju njihovih težav zelo dobrodošla in zaželena. Ena od takih zgodb je tudi zgodba gluhoslepe Metke Knez, ki se kljub težki invalidnosti trudi biti produktivna na vseh življenjskih področjih. Še posebej občudovanja vredna je njena študijska pot, s katero vsem nam dokazuje, da drži rek Kjer je

volja, je tudi pot. Za uspešno premagovanje vseh obveznosti pa potrebuje tudi ustrezne tehnične pripomočke in v veliki večini tudi uspešno premaguje svoje vsakodnevne obveznosti, tudi z uporabo osebne asistencije Medobčinskega društva gluhih in naglušnih AURIS Kranj, v skladu z Zakonom o osebni asistenci.

Žal se ji je nekako ponesrečila nabava ustrezne budilke, ki kljub želji in upanju ni ustrezala njenim potrebam, tako da nam je večkrat potožila, da ima zato težave pri usklajevanju vseh svojih obveznosti. Zakonodajno možnost oziroma pravico, ki jo omogoča Zakon o izenačevanju možnosti invalidov

Metka Knez v družbi predstavnikov donatorja in društva Auris

in pravilnik o tehničnih pripomočkih, je izkoristila in nabavo ustrezne bi morala sofinancirati v celoti, česar pa ji njen socialni status in skromen proračun nista dopuščala. Po spletu srečnih okoliščin se je z njeno življenjsko zgodbo seznanil tudi direktor podjetja AUDIO BM Franci Urankar in obenem izrazil tudi vse spoštovanje do njenega dosedanjega

delovanja v svetu tišine, še posebej na področju gluhoslepote, zato se je odločil, da bo naši Metki v celoti doniral tako želeno budilko.

Donacija je bila izpeljana v prostorih podjetja AUDIO BM v ljubljanskem trgovskem centru BTC, kjer smo se zbrali vsi sodelujoči. Vsaka donacija je lepa in dobra zgodba, ta pa ima še neko posebno in vsega spoštovanja vredno dodano vrednost, saj je plod sodelovanja civilne družbe in dobavitelja, ki del svojega prihodka plemenito vrača v družbeno okolje oziroma konkretno pomaga ljudem z okvaro sluha. Ob predaji in koncu donacije smo bili vsi navzoči veseli in ponosni, da smo lahko bili del te plemenite zgodbe in se po daljšem klepetu razšli kot dobri stari prijatelji ter v upanju, da še kdaj skupaj ponovimo kakšno tako lepo in dobronamerno zgodbo.

Boris Horvat Tihi

»Jaz sem dobro. Pa ti?« Delavnice za krepitev duševnega zdravja v DGN Celje in MDG Slovenske Konjice

»Jaz sem dobro. Pa ti?«

Malo nenavaden uvod, vendar je tak z razlogom. Zdi se kot vsakdanja fraza, ki jo kot žogico serviramo nazaj svojemu naključnemu sogovorniku – pa naj bo to sodelavcu, s katerim se srečamo v pisarni po dopustu, sošolki ali prijateljici, ki je že dolgo nismo videli, mami ali očetu, ki živita v drugem mestu, ali bratu ali sestri, ko pride k nam na obisk z družino.

Dandanes se od nas pričakuje, da se počutimo dobro. Ker če se počutimo dobro, bomo tudi boljše starši, sodelavci, učenci, študenti ali športniki. Že stari Rimljani so se zelo močno zavedali tega, kar so tudi ponazorili z reko *Anima sana in corpore sano* – torej zdrav duh ali duša v zdravem telesu.

Prav tako kot za zdravo telo moramo torej poskrbeti za tisto, kar biva v njem – se pravi za zdravega duha ali dušo. Zato smo dandanes dobesedno

bombardirani z nasveti različnih učiteljev in gurujev, ki nam vsak po svoje ponujajo svoje rešitve in mnenja, kako našega duha »ozdravit« napetosti, jeze, skrbi, žalosti in depresije, kako komunicirati z ljudmi okoli sebe, kako reševati konfliktna situacije – vse to in še več nam lahko razkrijejo knjige, predavanja, delavnice, kasete in še kaj bi se lahko našlo. To je nekakšen moderen konjiček, da bi za dragoceni trenutek ali dva ušli ponorelemu svetu, v katerem živimo, in nekje na njegovem robu spet našli same sebe.

Vendar ni treba iti v divjino, se prehranjevati s koblicami in tavati v puščavi v upanju na požirek vode, da bi bili razsvetljeni. Treba je imeti samo kanček poguma, za en sam trenutek, ko se odločimo soočiti s samim sabo – z vsemi svojimi odlikami in napakami; nato še nekaj več poguma, da si priznamo, da naša slika ni vedno najlepša, in jo kot tako tudi sprejmemo; in od tod se potem začne naša preobrazba iz gosenice v metulja – od slabega počutja

in nesamozavesti, korak za korakom, do spoznavanja naših dobrih lastnosti (in verjemite mi, da ste precej presenečeni, ko jih najdete!) in sprejemanja slabosti (tudi nepomita jutranja skodelica kave šteje, čeprav ne tako zelo, ker življenje teče dalje in mi z njim). Vidimo, kako komuniciramo – ne samo z drugimi, temveč še bolj s samim sabo – in kaj lahko pri tem izboljšamo, da ohranimo dobre odnose tako s samimi sabo kot tudi z drugimi, našimi prijatelji, sorojenci, sodelavci, zakonci, starši in popolnimi neznanci.

Udeleženci delavnic za krepitev duševnega zdravja

So trenutki, ko bi se najraje pogreznili v zemljo od sramu. In so trenutki, ko se moramo stresti, naravnost povedati, kar nas teži. A so tudi tisti prijateljski, olepšani s humorjem in komplimenti ter smešnimi prigodami. So trenutki, ko pogledaš človeka s popolnoma novimi očmi, čeprav si ga že tolikokrat videl. In, kar je še bolj presenetljivo, razumeš. Da je človek, da si tudi ti človek, da vsi delamo napake in da je napake v redu oprostiti in iti naprej. Tudi to je življenje – enako kot vedno, pa vendar bolj radoživo, svetlejših in bolj bistrih barv. Ko deliš svojo temo z drugimi, najdeš iskrico upanja in jo lahko skupaj zanetiš v velik ogenj prepričanja, da ti bo uspelo. Če se le potrudiš in stopiš samo en korak naprej. In nato še enega. In še enega, tvoji sopotniki s tabo delajo svoje lastne korake – nekatere malo bolj samozavestno, nekatere malce nerodno, ker so pač prvi v tej smeri –, vsi pa se opirate drug na drugega in si dajete moč in podporo, da ne odnehate, da vztrajate, pa če je pot še tako težka.

Ker nekje se tudi težke poti končajo, in pride čas za žetev sadov, posejanih in vzgajanih s tolikšnim trudom. Ta dan mogoče ni danes. Ni niti jutri ali pojutrišnjem, vendar gotovo pride – tiho kot miška ali glasno kot poletna nevihta. Ni, da bi se vedno dobro počutili. Še vedno so slabi dnevi in tudi slabše noči – pa vendar so poleg slabih dni in noči tudi trenutki, ko smo dobro. In ko delimo tisto dobro z

drugimi, jim polepšamo dan z gesto, besedo, darilom ali preprosto s skodelico kave ali čaja in svojo pozornostjo. Ali samo z nasmehom, kar tako, mimogrede.

Dvanajst tednov in osem ljudi, pripravljenih, da se naučijo kaj več o sebi, o svetu in ljudeh, ki sedijo poleg njih na delavnicah za krepitev duševnega zdravja. Prišli smo z različnimi razlogi, težavami, talenti in osebnostmi, tako da je bila naša skupinica precej pisana in živahna, ker smo si imeli veliko povedati o stvareh s poti življenja, po kateri hodimo vsak dan. Na vsaki delavnici smo delili drug z drugim košček sebe v upanju, da se bomo zgradili v boljše osebnosti, naši voditeljici, Sibila Čater in Jaša Gačnikar, pa sta nas s pomočjo tolmača Boštjana Jerka vodili in usmerjali z gradivom, neredko pa sta predali tudi kakšno lastno življenjsko izkušnjo in tako še popestrili naše druženje.

Teh dvanajst tednov je kar prehitro minilo in vsem nam je bilo žal, da so se končali. Vsa skupinica je vztrajala do konca, med nami pa so se spletle tudi niti prijateljstva, ki niso gledale na to, ali je kdo slišič, gluha ali naglušna – tako da smo si na zaključnem srečanju rekli, da bomo obdržali stike in nadaljevali na poti, ki smo si jo začrtali na teh delavnicah. Pridobili smo še en dragocen kamenček v mozaiku izkušenj, za katerega upamo, da ga bomo s pridom še dolgo uporabljali in nadgrajevali. V teh dvanajstih tednih smo resnično sledili reku zdrav duha v zdravem telesu, in srčno upamo, da bomo zdravega duha »trenirali« tudi naprej, v resničnem življenju. Da bomo, ko bomo rekli, da smo dobro, tudi v resnici tako čutili in mislili.

Najlepša hvala našima voditeljicama Sibili in Jaši za prijazno in sočutno voditeljstvo, posebej pa se želimo zahvaliti tudi društvoma DGN Celje in MDG Slovenske Konjice, da sta nam prijazno odstopili prostore za delavnice. Iskrena hvala tudi našemu tolmaču Boštjanu, ki nas je spremljal skozi to zanimivo in razgibano potovanje.

Za konec pa še misel pisatelja in pesnika Ferija Lainščka:

*Nebo je neskončno
in duša, ki upa,
globoka kot reka.
Sledi še dišijo
in čez so mostovi
za pot do človeka.*

Irena Blazinšek

Problematika oseb z okvaro sluha

V sredo, 5. 6. 2019, smo v dvorani mladinskega centra Marof Šmartno ob Paki izvedli poučno predavanje o problematiki oseb z okvaro sluha.

Udeleženci so z zanimanjem poslušali predavanja vseh treh predavateljev.

Po uvodnem pozdravu in predstavitvi smo si skupaj ogledali film, ki prikazuje problematiko oseb z okvaro sluha in način, kako pristopiti do teh oseb in z njimi komunicirati. V nadaljevanju smo na kratko

predstavili postopek pridobitve slušnih aparatov in tehničnih pripomočkov ter zakonodajo in pravice oseb z okvaro sluha. Zbralo se je kar nekaj oseb, pričakovali pa smo jih več, predvsem zato, ker je predsednik društva upokojencev Avgust Reberšak rekel, da ima težave s sluhom zanesljivo veliko več oseb in bi jim to zelo prav prišlo. Prepričan sem, da je tisti, ki je prišel, izvedel marsikaj novega in koristnega. Preverili smo tudi slušno zanko, ki je v tem objektu in smo jo prej usposobili. Predavala je Urška Jakop, ki je predstavila pravice in zakonodajo. Milan Zupanc je predstavil pridobitev tehničnih pripomočkov in prikaz delovanja, predsednik društva MDGN Velenje Franc Forštner pa postopek pridobitve slušnih aparatov in njihove ponudnike.

Na koncu smo tudi individualno pogovarjali s posamezniki. Takšni dogodki so zelo koristni za vse – tako za slišče kot za tiste, ki že imajo težave s sluhom, da izvedo vse, kar jih zanima.

Franc Forštner

Predavanje v domu starejših Gornji Grad

Poslanstvo društva je tudi obveščanje in ozaveščanje širše javnosti o problematiki okvare sluha, pravicah in možnostih, ki so na voljo. Veliko časa namenjamo povezovanju z drugimi ustanovami, in tako smo se dogovorili z vodstvom doma za varstvo starejših Gornji Grad, da jih obiščemo in pripravimo predavanje za njihove stanovalce.

Predstavitve MDGN Velenje

Kot vemo, sluh v starostni dobi peša in v domovih starejših je veliko potencialnih uporabnikov slušnih aparatov in tistih, ki že imajo tovrstne težave.

Zato smo bili veseli, da smo se v Gornjem Gradu zbrali v velikem številu. Strokovna delavka Urška je najprej nagovorila vse navzoče, nato smo si skupaj pogledali predstavni film o društvu in problematiki.

Predsednik Franc Forštner pa je nekaj več povedal o slušnih aparatih, tehničnih pripomočkih in pravicah, ki so na voljo.

Bilo je tudi nekaj vprašanj, kar nas je še posebej razveselilo.

Taka predavanja bomo pripravljali tudi v prihodnje.

Urška Jakop

Predavanje o prometni varnosti

Tokrat smo se člani društva MDGN Velenje zbrali, da utrdimo znanje o prometni varnosti. Predsednik Franc Forštner, ki je na začetku pozdravil udeležence, je bil zadovoljen, ker smo se odzvali v tako velikem številu.

Vzdušje ob čakanju na inštruktorico je bilo prijeto. Potem nam je inštruktorica prikazala pravila v križiščih, mi pa smo ugotavljali prednosti vozil. Nato je sledil prikaz krožišča, inštruktorica pa je hkrati pojasnjevala pravila.

Po predstavitvi so bila na vrsti vprašanja. Kar nekaj jih je bilo povezanih z vozniki ali pa s samo prometno ureditvijo. Zdaj bomo še varnejši na cesti, saj smo se seznanili z marsikatero novostjo.

Na predavanju se nas je zbralo veliko število.

Konec predavanja mi je dal vedeti, da premalokrat poslušamo ali gledamo oddaje o prometni varnosti.

Edita Kos Martinšek in Lojze Dobovičnik

Izlet v najstarejše mesto – Ptuj

Člani MDGN Velenje smo 18. maja vsi dobre volje in polni pričakovanj pričakali avtobus pred društvom. Udeležba je bila tako velika, da je bil organiziran še dodaten mini avtobus.

Udeleženci izleta

Po prihodu na Ptuj smo se v gostišču Slovenski hram v Slovenji vasi dobro okrepčali z zajtrkom oziroma malico. Nato smo nadaljevali pot in si najprej ogledali Ptujski grad, v katerem muzej hrani neprecenljive vrednosti. Vse je bilo odlično organizirano.

Po ogledu gradu smo se prosto sprehodili skozi stari del mesta Ptuj, nato pa spet krenili v isto gostišče na kosilo. Po dobrem obroku, še slajšem posladku in druženju smo se odpeljali na Ptujsko goro. V cerkvi nas je objel plašč miru in sreče. Tam smo tudi zapeli in naredili skupni posnetek. Pod vodstvom

smo si ogledali še starotrško hišo in zeliščni vrt.

In kakšno smo imeli vreme? Vseskozi sončno, brez dežja, ko pa smo se spravili na avtobus, da nas odpelje nazaj domov, se je ulilo in odplaknilo naše stopinje.

S Ptujkega gradu je bil prelep razgled na okolico.

V imenu vseh udeležencev izleta se iskreno zahvaljujemo predsedniku društva Francu Forštnerju, sekretarki Urški Jakob, tajnici Editi Kos Martinšek in tolmački Duški Berločnik.

Takšen izlet nas druži in razveseli. Česar nismo slišali, smo pa veliko videli.

Hvala.

Anka in Anton Goršek

Info okrogle mize in predavanja v društvu

Društvo gluhih in naglušnih Podravja redno, vsak torek dopoldne in sredo popoldne, organizira srečanja članov, info okrogle mize s področja delovanja in sodelovanja z vsemi, ki si želijo spoznati delovanje in aktivnosti društva ter se informirati in sodelovati v teh aktivnostih.

Predsednica Ernestina Savski vodi info okroglo mizo za člane in članice.

Osnovni namen okroglih miz in predavanj je izvajanje posebnega socialnega programa informiranja, s katerim skušajo doseči enega od glavnih ciljev društva o sprotne obveščanju članov ter širše javnosti o idejah, ciljih in dejavnostih društva. Info okrogle mize so organizirane v obliki srečanj v večnamenskem prostoru društva na Trubarjevi 15 v Mariboru. Tam se člani pogovarjajo, ukvarjajo s posamičnimi vprašanji, ki so predmet razprave na info okrogli mizi. Pripravljajo se predavanja in kvizi, ki delujejo podobno kot okrogla miza. Takrat sodeluje govornik, ki je pripravil predavanje, in tolmačka slovenskega znakovnega jezika, ki v govorico rok prevaja vse vsebine na teh aktivnostih.

Pri pripravi informacij in vsebin info okroglih miz sodelujejo vsi sodelavci v društvu (Milan Kotnik, Lidija Salamon, Andrej Vivod, Suzana Panič, Danilo Žižek) skupaj s predsednico Ernestino Savski in njenim namestnikom Andrejem Trifunovičem. Poskrbijo za zbiranje in urejanje informacij in vsebin ter za predstavitev vsebin in društvenih aktivnosti na info okrogli mizi, nato pa vse to objavijo v društvenih medijih na spletni strani <http://www.dgnp-mb.si/>, na društvenem družbenem omrežju [https://](https://www.facebook.com/dgnp.maribor/)

www.facebook.com/dgnp.maribor/, na oglasni deski v prostorih društva in podružnice ter v internem glasilu Naš glas, ki je prav tako dostopno širši javnosti na spletnih straneh in kot del knjižničnega gradiva v Mariborski knjižnici.

Namen info okroglih miz je spodbujati sodelovanje med člani, jih seznanjati z društvenimi aktivnostmi, ozaveščati člane o njihovih pravicah in novostih na področju zakonodaje in njihovih pravic. Pomagajo jim prepoznati in povezati dejavnosti širše skupnosti in družbe. V pogovoru se udeleženci okrogle mize lahko sproščeno vključijo v razpravo ali debato. Želijo si, da se jim pridružite tudi vi in na info okrogli mizi sodelujete z lastnimi razmišljanji in predlogi.

Člani in članice društva aktivno sodelujejo na info okrogli mizi.

Največji izzivi, s katerimi se srečujejo gluhi, naglušni in osebe z okvaro sluha, se pojavijo takrat, ko se želijo vključiti v širšo družbo na različnih področjih in naletijo na različne ovire. Tudi o tem se še prepogosto govori na info okroglih mizah, kar nakazuje na številne nerešene probleme, s katerimi se spoprijemajo osebe z okvaro sluha v vsakdanjem življenju.

Veseli so vsakega člana, tudi novega, ki bi s svojim predlogom želel pripomoči k še boljšemu delovanju društva v dobro članstva. Veseli bodo slehernega vašega prispevka in ga bodo v okviru zmožnosti in pravočasnega načrtovanja z veseljem vključili v program.

Mira Meš Pivec

Tihe stopinje s premiero gledališke predstave Kekčeve prigode

Gledališka skupina Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije Tihe stopinje je v četrtek, 23. maja, ob 17. uri v gledališki dvorani Centra slovanskih kultur France Prešeren (nekdanji KUD France Prešeren) v ljubljanskem Trnovem pod taktirko režiserke Lade Lištvanove predstavila novo celovečerno predstavo z legendarno vsebino Kekčeve prigode pisatelja Josipa Vandota.

Kekčeve prigode so kot film vrteli po vsem svetu – od Kitajske in Indije do Velike Britanije in Združenih držav Amerike. Prvi filmski Kekec je mladi slovenski kinematografiji prisluzil tudi prvo uradno mednarodno priznanje, in sicer zlatega leva na beneškem festivalu leta 1952.

V prvem delu gledališke predstave je bila zgodba o strašnem Bedancu, ki zapre Kekca v svojo kočo in Kosobrinu streže po življenju, kljub patini časa za občinstvo, med katerim je bilo veliko otrok, še vedno nadvse zanimiva, posebno ker junaški Kekec nazadnje ukani Bedanca, da ta odide iz Kekčeve dežele.

V drugem delu pa Kekcu uspe pomagati slepi deklici Mojci, ki jo ugrabi čudaška, a v zdravilstvu izvedena teta Pehta, ki ji zaradi njenega odljudnega in sovražnega odnosa do ljudi pripisujejo vse mogoče coprniške lastnosti. Kekec, ki v Pehti prepozna tudi njeno mehkejšo plat, odpelje Mojco nazaj domov, Pehti pa prevzame njenega psa Volka, zato da lahko v dolino odnese tudi čudežno zdravilo, ki pozdravi Mojčino slepoto.

Gledališka predstava je bila posvečena slovenskemu znakovnemu jeziku, za katerega si prizadevamo, da bi ga umestili v slovensko ustavo. Tistega dneva je bil tudi posvet Znakovni jezik za vse, ki ga je organizirala Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije skupaj z Državnim svetom RS v dvorani Državnega sveta RS. Zato smo povabili tudi udeležence posveta, da se po posvetu sprostijo v dobri gledališki predstavi gluhih gledaliških zanesenjakov, združenih v skupino Tihe stopinje ZDGNS.

Člani skupine Tihe stopinje kot nastopajoči v predstavi Kekčeve prigode.

Nastopili so člani gledališke skupine ZDGNS Tihe stopinje: Nel Delošto, Tina Strel, Lucia Ramallo, Jelena Bolšedonova, Zlatka Petrač, Boštjan Hren, Rok Juršič, Nejc Drekonja in Marta Vavpetič.

Anton Petrič

Likovna kolonija gluhih in naglušnih Krško 2019

Društvo gluhih in naglušnih Posavja je od petka, 31. maja, do nedelje, 2. junija, v sodelovanju z Zvezo društev gluhih in naglušnih Slovenije organiziralo likovno kolonijo gluhih in naglušnih ustvarjalcev. K sodelovanju so povabili tudi lokalno Društvo likovnikov OKO iz Krškega.

Likovne kolonije se je udeležilo sedem gluhih oz. naglušnih ustvarjalcev iz Nove Gorice, Kopra, Ljubljane, Murske Sobote in Krškega.

Po prijetnem srečanju s sedmimi člani Likovnega društva OKO so se sešli v prostorih DGN Posavja, kjer so jih sprejeli sekretarka DGN Posavja Vlasta Moškon, vodja kulturne sekcije pri društvu Nika Majce in Anton Petrič iz Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije, ki je koordinator aktivnosti na področju kulture gluhih in naglušnih. Na srečanju so oblikovali program likovne kolonije. Ob prijetnem sprehodu skozi staro mestno jedro Krškega in vzdolž reke Save so

Udeleženci likovne kolonije Krtko 2019

iskali in si izbrali različne motive za ustvarjalno podlago.

V petek so si v avli Kulturnega doma Krško v družbi likovnikov ogledali tudi odprtje njihove slikarske

razstave. Na razstavi so bile predstavljene slike, ki so jih ustvarjali v neokrnjeni naravi Krakovskega gozda. V prijetni družbi in pogovoru je čas hitro minil.

Člani likovne kolonije so se ponovno sestali v soboto zjutraj. Vsak si je izbral motiv oz. tematiko in tehniko slikanja, slikali so v prostorih društva in na terenu. Med celodnevним dogajanjem pa so ustvarjalce obiskovali člani društva OKO, jim svetovali, jih motivirali in izmenjali izkušnje.

Program likovne kolonije se je nadaljeval tudi v nedeljo dopoldne. Gluhi oz. naglušni ustvarjalci in tudi člani likovnega društva OKO so se strinjali, da so preživeli nekaj lepih skupnih dni v ustvarjanju in prijetnem klepetu ter izmenjavi izkušenj.

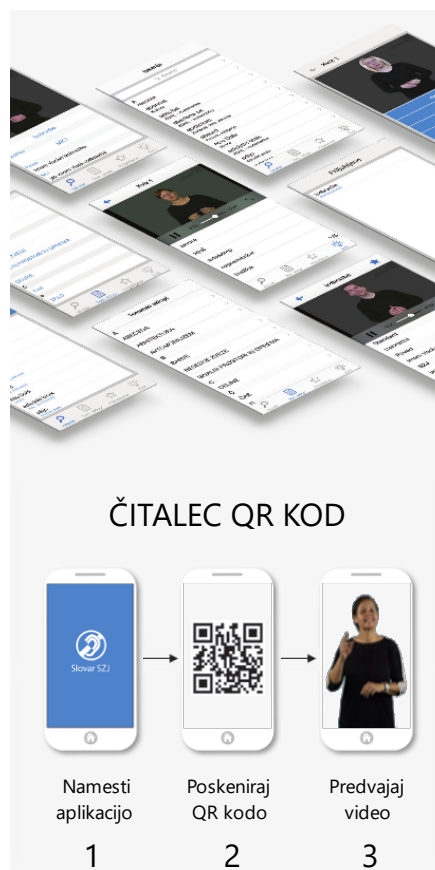
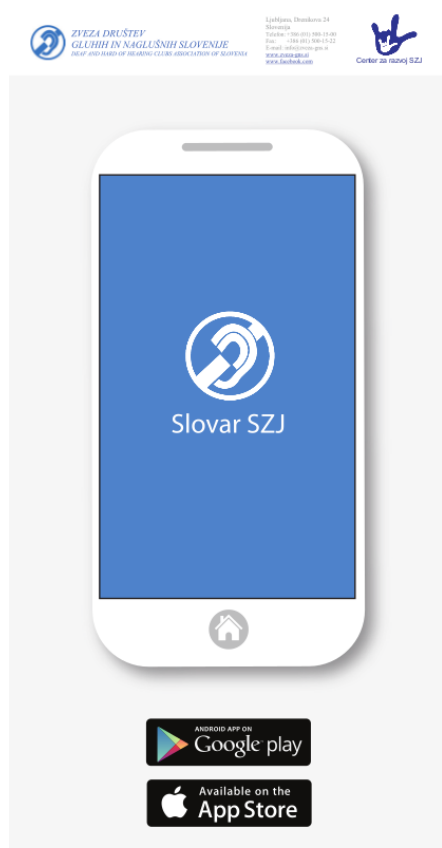
Vlasta Moškon

QR-koda

Z mobilno aplikacijo Slovar SZJ si lahko zdaj ogledate videoposnetke v SZJ z uporabo optičnega čitalca QR-kod. Uporaba QR-čitalca je preprosta:

Korak 1 – Zaženite mobilno aplikacijo Slovar SZJ ter v meniju izberite QR (spodaj desno).

Korak 2 – Mobilni aparat usmerite na določeno QR-kodo na listu glasila IST.

JK Pirat podal roko jadralkam ŠZ gluhih Slovenije

V desetletja dolgi tradiciji je Jadranski klub Pirat v svoji kroniki zabeležil številne pomembne mejnike, ki so glas kluba ponesli daleč prek meja Slovenije. Tokrat mejnik sicer ni segel onkraj meja, ostaja pa dejstvo, da so se Piratovci izkazali s plemenito družbenokoristno potezo, ki je ohranila primarni cilj kluba: promocijo enega najlepših vodnih športov – jadranja.

Od leve: Luka Sotošek, Veronika Macarol, Sabina Hmelina, Jelena Bolšedonova, Aleksandra Prelaz, Tina Mrak in Sonja Bordon.

Jadranski klub Pirat se je brez zadržkov odzval na prošnjo nevladne, invalidske in neprofitne organizacije, ki združuje gluhe, naglušne in gluhoslepe osebe v Sloveniji. Organizacija že vse od leta 1931 deluje na podlagi socialne pomoči in usposabljanja teh oseb za njihovo polno in aktivno življenje. V njej je organizirana Športna zveza gluhih Slovenije, ki še nima pravnega statusa, deluje pa v okviru mednarodne krovne organizacije športa gluhih ICSD (Mednarodni komite za šport gluhih-član olimpijske družine pri MOK), in Evropske športne organizacije gluhih EDSO. V mednarodnem športnem programu, ki obsega številne športne discipline, v katerih neredko dosegajo izvrstne rezultate, se je med člani zveze pokazalo zanimanje tudi za jadranje. In vse kaže, da bodo v prihajajočih dveh letih **Sabina Hmelina**, **Jelena Bolšedonova** in **Aleksandra Prelaz** imele polne roke dela z jadranjem in vsem, kar spada zraven.

Brez veliko omahovanja jim je namreč podal roko JK Pirat in jim omogočil usposabljanje, ki bo tri dekleta popeljalo na prihajajoče svetovno prvenstvo

za gluhe, naglušne in gluhoslepe osebe. Dekleta so si lani ogledala prvo svetovno prvenstvo na Poljskem, kar jih je navdihnilo, da se tudi sama pripravijo in udeležijo naslednjega prvenstva, ki bo predvidoma čez dve leti.

Prvo spoznavno urjenje je potekalo že to soboto. Dekleta so v spremstvu tolmačke **Sonje Brodon** sprejeli olimpijki **Tina Mrak** in **Veronika Macarol** ter **Luka Sotošek**. Dan je kljub klavrnemu vremenu minil po pričakovanjih. Tokrat je bil cilj spoznati ekipo in dekletom pokazati osnove. Ker bodo njihove roke bolj ali manj »polne jadranja«, jih čaka kar nekaj izzivov, zlasti v smislu znakovnega sporazumevanja. »Vendar menimo, da je z zagnanostjo, ki so jo pokazala dekleta, in z znanjem, ki ga imamo v klubu, zadeva izvedljiva,« je ob koncu dneva povedal član JK Pirat **Igor Sotošek**.

Že za nedeljo je predvideno novo srečanje. Jadranski klub Pirat bo tako v prihodnjih dveh letih z opremo, dobro voljo in ne nazadnje s strokovnim znanjem udeleženih članov kluba stopil na pot, ki bo dekleta popeljala do izpolnitve zelenih sanj.

Pri doseganju ciljev naj jim veter dobro služi, da bomo čez dve leti v kroniko morda zapisali še en mejnik.

Katja Bertok
Foto: **Luka Sotošek**

Državno prvenstvo gluhih v balinanju – moške dvojice

V soboto, 1. junija, je Društvo gluhih in naglušnih Celje na pokritem igrišču balinarskega športnega društva Balinček v Rogaški Slatini izvedlo četrto državno balinarsko prvenstvo gluhih moških dvojic. Za naslov državnih prvakov se je potegovalo enajst dvojic iz sedmih društev gluhih in naglušnih Slovenije. Najprej je žreb dvojice razporedil v štiri tekmovalne skupine. Najboljši dve dvojici iz vsake skupine sta iz kvalifikacij napredovali v nadaljnje tekmovanje.

Dvoboji so potekali v prijetnem, a tekmovalnem vzdušju. Seveda pa so točke na koncu določile zmagovalca.

V finalnem obračunu med dozdajšnjima prvakoma iz Aurisa Kranj A (Mirko Reichard in Rok Knez) in Aurisa Kranj B (Andrej Filipčič in Marko Dragoš) sta laskavi naslov državnega prvaka osvojila prva tekmovalca in drugič zapored slavila naslov državnih prvakov.

Dobitniki medalj

Rezultati:

1. AURIS Kranj – MDGN za Gorenjsko A (Mirko Reichard in Rok Knez)
2. AURIS Kranj – MDGN za Gorenjsko B (Andrej Filipčič in Marko Dragoš)
3. Mestno društvo gluhih Ljubljana A (Vinko Kalizan in Janez Perčič)
4. DGN Celje (Aleš Peperko in Miran Kolar)

Sabina Hmelina

Državno prvenstvo gluhih v dvoranskem nogometu

V soboto, 25. maja 2019, je Medobčinsko društvo gluhih in naglušnih Velenje organiziralo državno prvenstvo gluhih v dvoranskem nogometu. V dvorani Osnovne šole Mozirje so se za naslov ekipnih državnih prvakov pomerili nogometaši iz društev DGN Podravje Maribor, MDGN Velenje, DGN Ljubljana in MDGN za Gorenjsko – Auris Kranj. Državni prvaki so postali Kranjčani, ki so nazadnje zmagali leta 2002.

Rezultati:

1. krog

DGN Podravja Maribor : AURIS Kranj 5 : 2 (4 : 0)
DGN Ljubljana : MDGN Velenje 4 : 3 (2 : 2)

2. krog

AURIS Kranj : MDGN Velenje 3 : 2 (1 : 2)
DGN Ljubljana : DGN Podravja Maribor 4 : 3 (1 : 1)

Prejemniki medalj in pokalov

3. krog

MDGN Velenje : DGN Podravja Maribor 7 : 2 (4 : 0)
AURIS Kranj : DGN Ljubljana 5 : 2 (2 : 0)

Vrstni red:

1. AURIS Kranj
2. DGN Ljubljana
3. MDGN Velenje
4. DGN Podravja Maribor

Po končanem prvenstvu je vodja športne sekcije MDGN Velenje Aleš Fajfar razglasil za najboljšega

vratarja prvenstva Bobana Vučetića iz Aurisa Kranj – MDGN za Gorenjsko. Najboljši strelec je bil Janez Brdnik iz MDGN Velenje. Denis Sadiković iz DGN Podravje Maribor pa je bil izbran za najboljšega igralca.

Valerija Škof

Kolesarska tura okoli Blatnega jezera

V Medobčinskem društvu gluhih in naglušnih občin Slovenske Konjice, Vitanje in Zreče imamo skupino gluhih in naglušnih kolesarskih zanesenjakov, ki jih družijo kolesarski izleti in udeležbe na kolesarskih maratonih. Za letos smo načrtovali daljši, večdnevni kolesarski izlet, in sicer okoli Blatnega jezera na Madžarskem. Dogovorili smo se, da se na kolesarski izlet odpravimo med prvomajskimi prazniki. Pridružil se nam je predsednik društva Matevž Marinko in si zato v TIC Slovenske Konjice izposodil električno kolo.

Kolesarji ob Blatnem jezeru

V četrtek, 2. maja, smo navsezgodaj naložili kolesa na prikolico kombija Franca Jeranka iz Loč, ki je za izlet pripravil nosilce koles na prikolici. V Mariboru smo pobrali še tri člane in nadaljevali pot po avtocesti mimo Lendave, Velike Kaniže do Blatenskega Kostela (Keszthely). Tam smo parkirali v parku Balaton Part in pripravili kolesa s potovalnimi torbami za začetek ture. Ob pomolu smo naredili skupinski posnetek ob postavljenem napisu Keszthely. Nato smo s kolesi krenili po kolesarski poti proti jugu. Turo smo razdelili na tri etape.

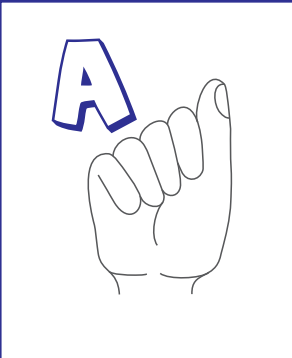
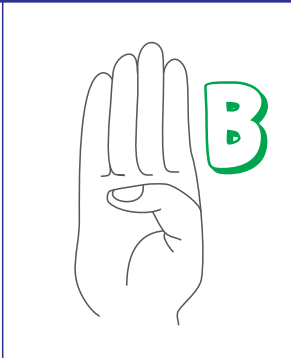
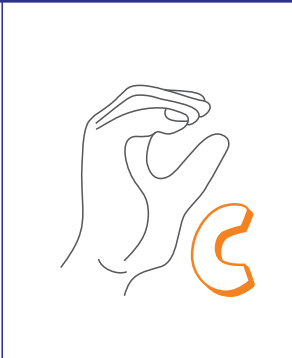
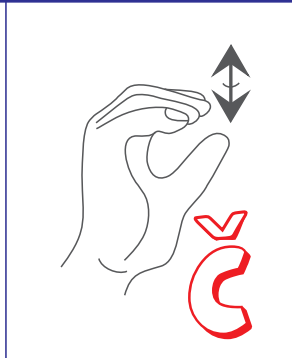
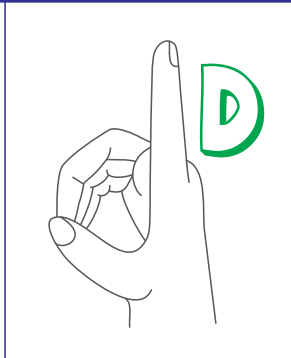
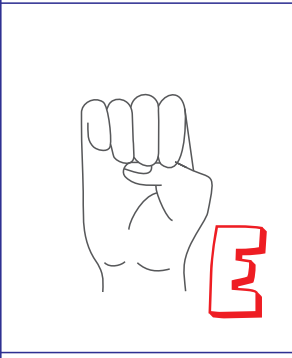
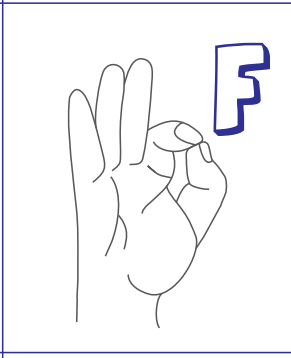

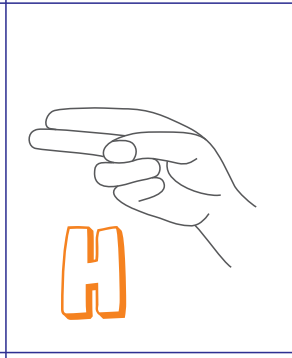
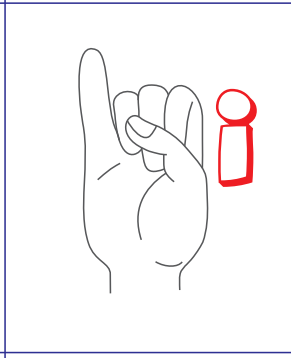
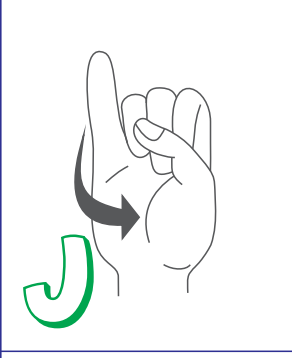
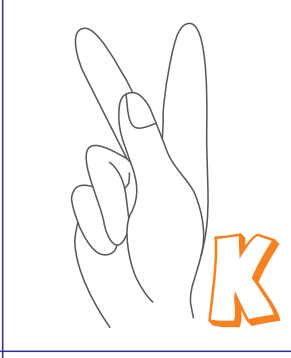
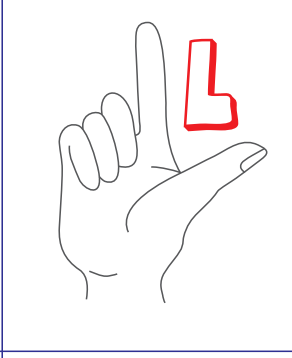
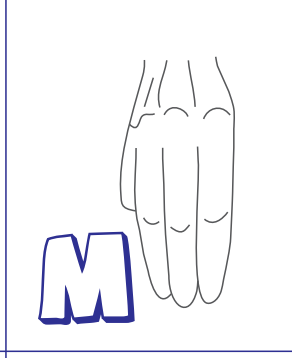
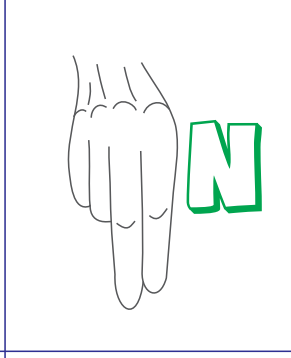
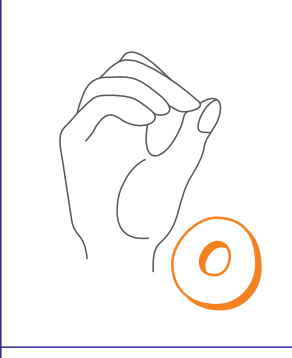
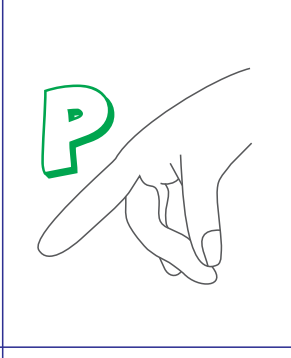
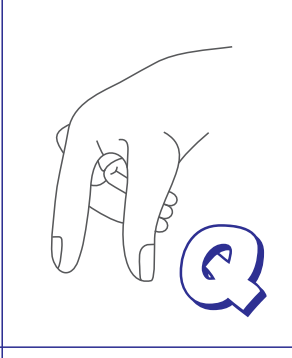
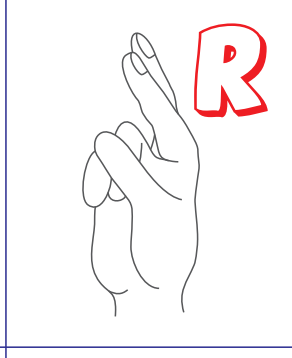
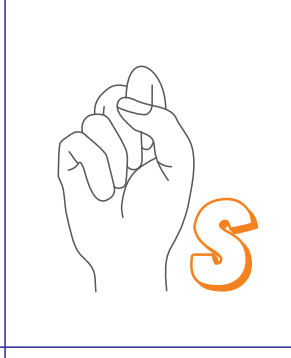
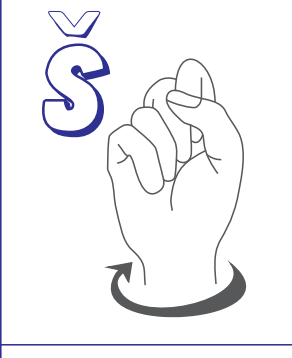
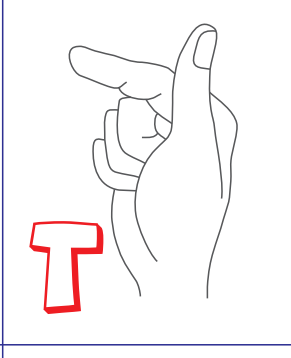
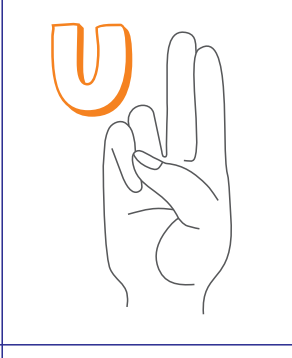
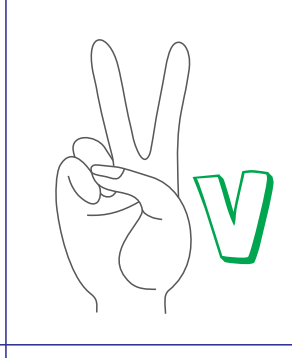
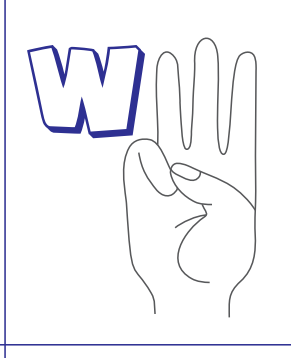
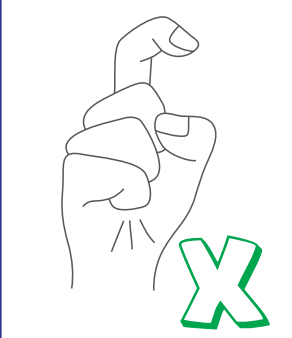
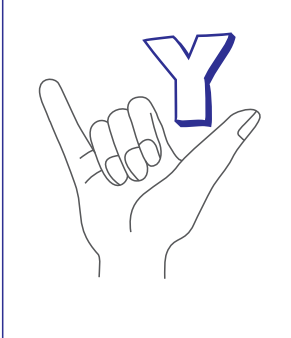
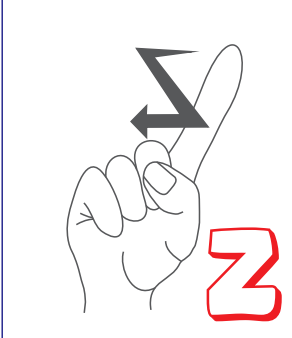
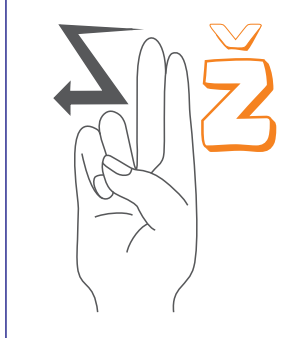

Prva etapa nas je vodila od Blatenskega Kostela po južni obali jezera prek kraja Balatonmárfürdő, kjer smo se ustavili na krajšem počitku. Nadaljevali smo do Balatonlella, kjer smo prenočili v zasebnem penzionu. Kolesarska pot je dobro označena z oznakami ob cesti in na asfaltu, le ponekod teče tudi po cesti z avtomobili. Vozili smo po obalni kolesarski poti, ob kateri smo videli hišice, značilne za kraje ob Blatnem jezeru, zgrajene v času socializma, ki jih uporabljajo kot počitniške hiške.

Druga etapa nas je vodila do Szantoda; tam smo se vkrkali na trajekt, ki je nas prepeljal na drugo stran Blatnega jezera. V Tihanyju, kjer smo se izkrcali, smo pot nadaljevali z vzponom na hrib, kjer je opatija z lepim razgledom nad Blatnim jezerom. Ker so oblaki napovedovali močan naliv, smo izkoristili počitek za kosilo v bližnji restavraciji s pokritim vrtom. Po nalivu smo krenili ob severni obali jezera do Balatonszepezda. Teren je zelo razgiban, kar nam je vzelo veliko moči pri vzpenjanju čez gričevje. Pred večerom smo prispeli v hišo z vinsko kletjo sredi vinogradov, ki se vzpenjajo nad Balatonszepezdom, od koder se lepo vidi južna obala jezera z letovišči in marinami. Tam smo prenočili.

Tretji dan ob zori smo začeli tretjo, zadnjo etapo, napovedano je bilo slabo vreme z nalivi. Kolesarji smo bili oblečeni v pelerine in dežna oblačila. Hiteli smo, da bi prevozili čim več poti, preden nas ujame dež. Vendar se je pred Révfülöpom utrgal oblak, močan naliv in mraz sta nas ovirala med kolesarjenjem. Vidljivost je bila slaba in razmere za nadaljnjo vožnjo niso bile varne. Zato smo se odločili, da se ustavimo in počakamo, da gresta dva naša kolesarja v Blatenski Kostel po kombi s prikolico. Po treh urah in pol mučnega poganjanja koles sta prispela v Kostel in od tam pripeljala kombi. Ko smo se preoblekli v suha oblačila in se okrepčali z vročim čajem, smo se odpravili proti domu. V Sebeborcih pred Mursko Soboto smo si privoščili obilno kosilo v gostilni Marič.

Ob koncu izleta smo predlagali, da bi prihodnje leto kolesarili po Istri do Pulja, do takrat pa se bomo družili na kolesarskih maratonih v naši okolici. Kolesarske ture okoli Blatnega jezera smo se udeležili Franc in Nina Jeranko, Andrej Divjak, Jože Koser, Anton Petrič, Marija Koser, Gorazd Slana ter Matevž in Irena Marinko. Kolesarji smo prevozili dobrih 160 kilometrov poti okoli jezera.

Irena Marinko

				
				
				
				
				
				<p>ENOROČNA PRSTNA ABECEDA</p> <p>www.zveza-gns.si </p>

Privoščite si oddih!

V HRIBIH

Apartmaji Kranjska Gora

V TOPLICAH

Apartmaji Moravske toplice

NA MORJU

Apartmaji Piran
Avtokamp Fiesa
Hotel Fiesa

Več informacij dobite na www.zveza-gns.si pod zavihkom rezervacije in predstavitev počitniških kapacitet, kjer svoj oddih lahko tudi rezervirate ali v društvih.